

LANDSSAMTÖK
LÍFEYRISJÓÐA

Starfsskýrsla 22
23

LANDSSAMTÖK
LÍFEYRISSJÓÐA

Umsjón: Þórey S. Þórðardóttir

Umbrot, myndvinnsla og hönnun: Þórhallur Kristjánsson

Kápumynd: Frá Skagafirði

Ljósmyndari: Aubrey Ann Wood

Efnisyfirlit

Ávarp stjórnarformanns	4
Stjórn og starfsfólk	10
Hlutverk Landssamtaka lífeyrissjóða	12
Lykiltölur íslenska lífeyrissjóðakerfisins	13
Aðalfundur Landssamtaka lífeyrissjóða 2022	14
Yfirlit yfir starfsemi LL frá aðalfundi 2022	18
Vinnu- og stefnumótunarfundur	18
Starfsnefndir Landssamtaka lífeyrissjóða	21
ÁHÆTTUNEFND	21
NEFND UM FJÁRFESTINGARUMHVERFI LÍFEYRISSJÓÐA	24
RÉTTINDANEFND	29
SAMSKIPTANEFND	37
FRÆÐSLUNEFND	42
Staðan og framtíðarsýn lífeyrismála	47
Erlent samstarf og samanburður við önnur lönd	50
Fundir, ráðstefnur, námskeið og fleira	56

Hilmar Harðarson, formaður stjórnar LL

Ávarp stjórnarformanns

Loksins, loksins.

Fleyg inngangsorð úr íslenskri bókmenntasögu eiga vel við hér í upphafi í tilefni af því að hafin er vinna við gerð grænbókar um lífeyriskerfið, verkefni sem við höfum kallað eftir að ráðist yrði í. Hér á þessum sama vettvangi var í fyrra minnt á ítrekaðar yfirlýsingar stjórnvalda um endurskoðun lífeyriskerfisins en að ekkert væri að fréttu af raunverulegum skrefum í þeim efnum. Ég orðaði það svo á ársfundinum 2022 að við legðum áherslu á samstarf og samvinnu í endurskoðunarvinnunni og vísuðum til þekkingar og reynslu sem byggði í sérfræðingum lífeyrissjóðanna og í innra starfi Landssamtaka lífeyrissjóða.

Nú gekk það loksins eftir að skipaður var fjölmennur starfshópur um grænbókina en í honum sitja tveir fulltrúar tilnefndir af Landssamtökunum, Þórey S. Þórðardóttir og Ólafur Páll Gunnarsson. Verkefnið er að fjalla um stöðu lífeyriskerfisins og helstu áskoranir til að þroska umræðuna, leggja mögulega grunn að stefnumótun til framtíðar og jafnvel að breytingum á lagaramma um lífeyrismál og skyldutryggingu lífeyrisréttinda.

Gert er ráð fyrir því að starfshópurinn skili drögum að grænbók eigi síðar en 1. desember næstkomandi og því ljóst að fulltrúar í hópnum og sérfræðingar þeirra vita hvað til síns friðar heyrir næstu mánuði.

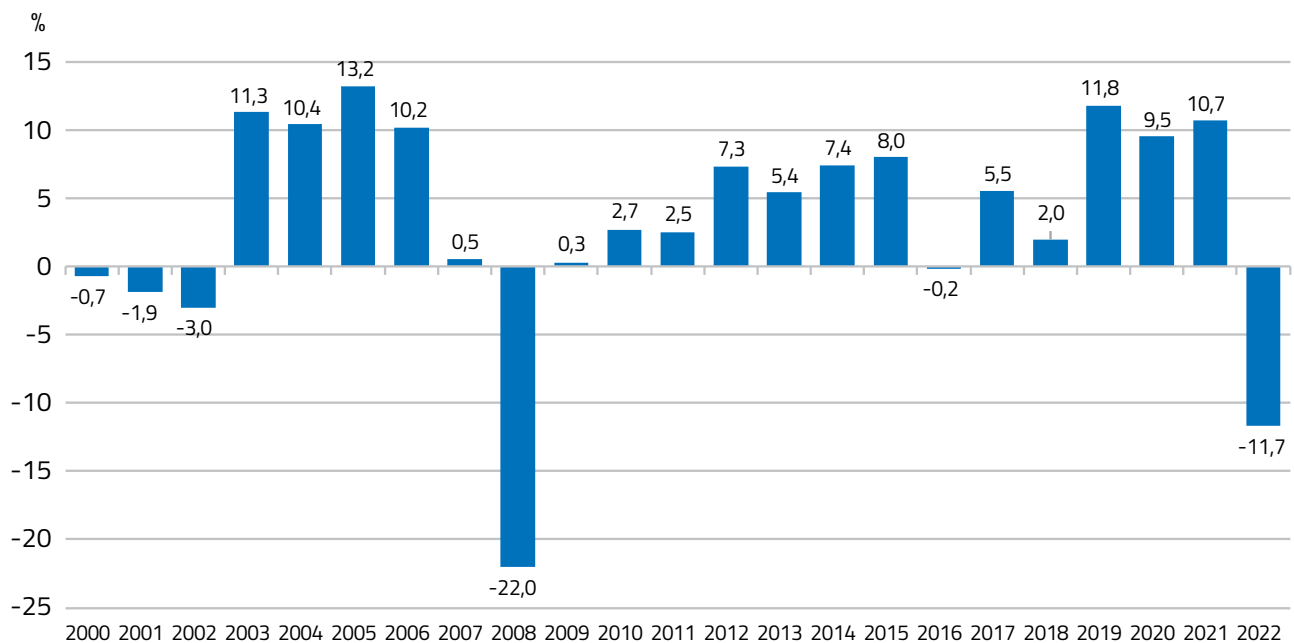
Grænbókarvinnan er mikil áskorun sem tengist beint eða óbeint ýmsum öðrum áskorunum sem við stöndum frammi fyrir í starfsemi lífeyrissjóða. Nægir að nefna loftslags- og umhverfismál, grænar

fjárfestingar og tengd áherslumál sem kalla á markvisst samstarf stjórnvalda og fjármálakerfisins svo unnt sé að ná tilskildum árangri.

Þetta er og verður stóra verkefnið okkar næstu árin.

Við upplifum um þessar mundir meiri óvissutíma í Evrópu en um mjög langt skeið. Það rignir sprengjum í Úkraínu og ráðamenn á æðstu stöðum í árásarríkinu Rússlandi viðra möguleika á að beita kjarnorkuvopnum og segja að við séum jafnvel við þröskuld þriðju heimsstyrjaldarinnar. Þetta er hrollvekjandi og sérstaklega fyrir Íslendinga sem eru svo bjartsýnir einir þjóða veraldar að tala um fyrri og síðari heimsstyrjöldina. Í sögubókum okkar er gengið út frá því að sú þriðja verði aldrei að veruleika.

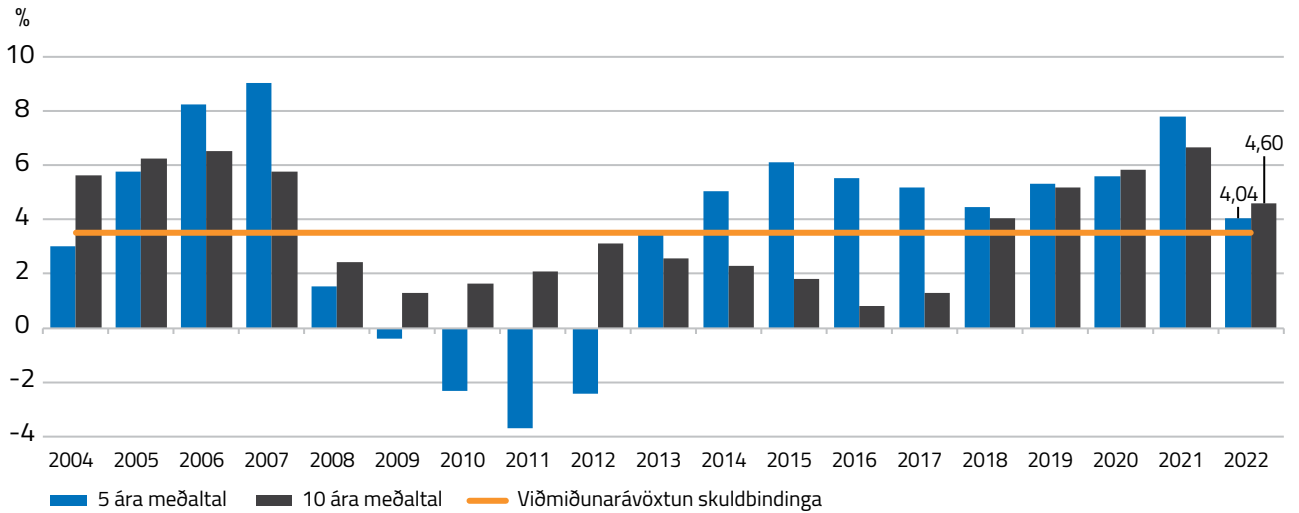
Árleg raunávöxtun lífeyrissjóða

* Áætluð ávöxtun fyrir árið 2022 • Heimild: Seðlabanki Íslands

Raunávöxtun lífeyrissjóða ■ 5 og 10 ára meðalávöxtun

Fyrir árið 2022 er notast við áætlaða ársávöxtun -11,7%. ■ Heimild: Seðlabanki Íslands

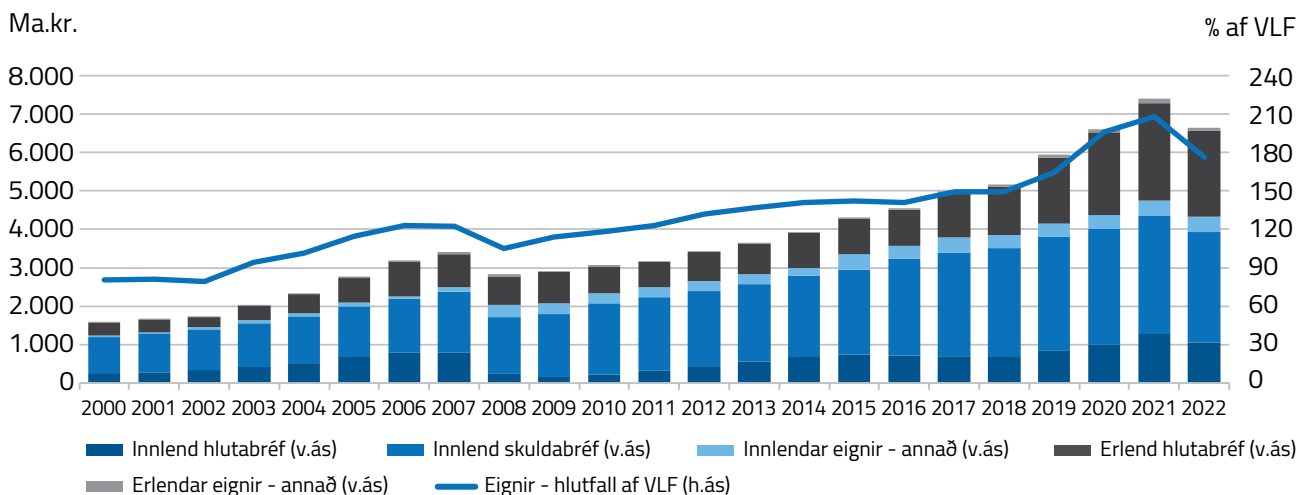
Sveiflur og óvissa á alþjóðlegum fjármálamörkuðum er ein birtingarmynd áhrifa stríðsástandsins á meginlandi Evrópu og sést í niðurstöðum ávöxtunar eigna íslenskra lífeyrissjóða á árinu 2022. Áætluð meðalávöxtun ársins var neikvæð um tæplega 12 prósent, sem er mikill viðsnúningur til hins verra og þarf að leita allt aftur til hrunársins 2008 til að finna lakari ávöxtun eigna.

Langtímaávöxtun segir samt sögu. Þegar horft er til 5 ára ávöxtunar var hún 4% og 10 ára ávöxtun 4,6%.

Eignir lífeyrissjóðakerfisins námu um 6.640 milljörðum króna í lok árs 2022.

Atburðir úti í heimi hafa vissulega áhrif á margt sem gerist í okkar ranni og það á líka við um gríðarlega miklar og hraðar lýðfræðilegar breytingar í umhverfinu hér. Ísland er fyrir löngu orðið fjölmeningarsamfélag. Hingað flýst fólk erlendis

Eignir lífeyrissjóða

* Eignir lífeyrissjóða, raunvirtar á verðlagi des. 2022. ■ Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands

frá til að starfa um lengri eða skemmri tíma og sest margt hvert að. Flóttafólk hefur komið þúsundum saman, sumt fær vonandi tækifæri til að snúa heim á ný, aðrir verða hér áfram.

Ég staldraði á dögnum við ummæli bæjarstjórans í Reykjanesbæ sem greindi frá því að í sveitarfélagi hans væri þriðjungur íbúa af erlendu bergi brotinn og að í skólakerfi sveitarfélagsins væru töluð 30 tungumál. Þetta er veruleikinn í hnotskurn og Landssamtök lífeyrissjóða bregðast við með því að efla og styrkja fræðslustarf sitt með erlent vinnuafli og aðflutta í huga. Þar vísa ég til verkefnisins Lífeyrsvits þar sem við reynum að ná til þessa hóps með upplýsingar á ensku og pólsku um lífeyrissjóði, lífeyriskerfið, réttindi fólksins og skyldur. Þessi fræðsla er án endurgjalds, mælist vel fyrir og þykir afar gagnleg.

Í íþróttum er gjarnan sagt að erfitt sé að vinna titla en samt enn erfiðara að verja titla. Íslenska lífeyriskerfið var í fyrsta sinn tekið með í alþjóðlegan samanburð lífeyriskerfa á árinu 2021 og hafnaði þá í efsta sæti. Sagan endurtók sig 2022 og heildareinkunn Íslands hækkaði þá örlítið frá fyrra ári. Við vörðum titilinn.

Samanburðurinn er á vegum ráðgjafarfyrtækisins Mercer og samtakanna CFA Institute og tekur til nægjanleika kerfis, sjálfbærni og trausts. Ísland komst í A-flokk ásamt Hollandi og Danmörku. Önnur ríki voru neðar á stigatöflunni.

Stundum er nefnt að íslensk upphefð komi að utan, það er að segja að Íslendingar sjálfir sjái ekki eða vilji ekki viðurkenna það sem gott sé og til fyrirmyndar í samfélagi sínu fyrr en viðurkenning berist erlendis frá. Ef til vill er það ekki tilviljun að harkalegar

gagnrýnisraddir um lífeyriskerfið hljóðnuðu að miklu leyti eftir að fréttir tóku að berast af Mercer-vísitölunni. Samt voru niðurstöðurnar í flestu samhljóða því sem við höldum fram sem þekkjum til mála. Við sögðum hiklaust að íslenskt lífeyriskerfi væri gott og til fyrirmyndar í alþjóðlegu samhengi og nú hefur það sannast.

Að því sögðu nefni ég áhugaverðar niðurstöður í árangursmati og viðhorfskönnun varðandi starfsemi Landssamtaka lífeyrissjóða frá haustinu 2022. Stjórnarmenn sjóðanna svöruðu spurningum í árangursmatinu en framkvæmdastjórar, stjórnarformenn og varaformenn stjórna tóku þátt í viðhorfskönnuninni. Þetta var með öðrum orðum naflaskoðun og afar gagnleg sem slík. Við unnum úr niðurstöðum og efndum í framhaldinu til stefnumótunarfundar.

Ég hlýt að staldra við að þarna kom fram afgerandi munur á viðhorfum framkvæmdastjóra annars vegar og formanna stjórna hins vegar gagnvart Landssamtökunum. Þá skal ég játa að mér brá nokkuð að sjá í skýrslu sérfræðinganna sem önnuðust könnunina að fram kom sú ábending í viðhorfskönnun formanna að gegnumstreymissjóðir hefðu of mikið vægi við stefnumótun Landssamtakanna. Ég vona reyndar að hér sé ranglega farið með hugtök því það sem kallast gegnumstreymi lífeyris er algjör andstæða fyrirkomulags í lífeyrismálum Íslendinga og á sér ekki stað í okkar kerfi sem er fyrst og fremst byggt á sjóðsöfnun hvort heldur eignir standa að baki samtryggingarréttindum eða séreign.

Eftir þessa vinnu lá fyrir að mikilvægt væri að upplýsa sjóðina og þá einkum stjórnir þeirra um

helstu áherslur í starfsemi Landssamtakanna. Framkvæmdastjóri hefur farið til fundar við stjórnir nokkurra sjóða og heldur þeim heimsóknum áfram, enda mikilvægt að heyra þeirra sjónarmið sem gagnast við stefnumótun samtakanna.

Skoðanaskipti af þessu tagi sýna sig vera mjög af hinu góða og þörf fyrir alla sem koma þar við sögu.

Lífeyrissjóðir hafa breytt samþykktum sínum og innleitt nýjar töflur um lífslíkur þjóðarinnar, eins og til var stofnað. Þetta eru umfangsmiklar breytingar og mikilvægar til að stuðla að því að eignir lífeyrissjóða standi undir eftirlaunagreiðslum til framtíðar í samfélagi þar sem sjóðfélagar eldast stöðugt hlutfallslega. Þessi breyting átti sér stað í friði og spekt en viðbrögð í Frakklandi við hugmyndum um að laga lífeyriskerfið þar að lýðfræðilegum breytingum voru þau að hlaða götuvígi í borgum og stofna til allsherjarverkfalla og óeirða.

Þar með er ekki sagt að allir séu á eitt sáttir um útfærslur breytinganna hjá okkur en dómstólum er þá falið að taka af vafann. Til þess eru þeir.

Tryggingastærðfræðingar eru lykilmenn í útreikningum á þanþoli lífeyrissjóða og innviðum þeirra. Áhyggjuefni er að nýliðun í þeirra hópi er mun minni en þörf krefur. Við í lífeyrissjóðunum vonum að gerðar verði ráðstafanir af einhverju tagi til að gera nám í tryggingastærðfræði eftirsóknarvert og fjölga í þessum fámenna en bráðnauðsynlega sérfræðingahópi.

Í þessu sambandi má nefna að stjórn Landssamtakanna telur mikilvægt að settur verði á

lagginnar gagnagrunnur um lífeyrisðgiöld og réttindi sem nýst getur við rannsóknir og upplýsingasöfnun sem stuðli jafnframt að faglegri greiningu og umfjöllun um málaflokkinn. Stjórnin samþykkti að verja umtalsverðum fjármunum til þessa verkefnis og við höfum rætt við fulltrúa fjármála- og efnahagsráðuneytisins, Hagstofunnar og fleiri sem málið varðar.

Þá vil ég nefna viljayfirlýsingu sem allir sjóðir skrifuðu undir um framtíðarþróun í gagnasamskiptum lífeyrissjóða í samstarfi við Stafrænt Ísland. Efst er þar á blaði að setja upp vefþjónustu milli lífeyrissjóða og Tryggingastofnunar þannig að stofnunin geti á greiðan hátt nálgast upplýsingar um hvort sjóðfélagar hafi hafið töku lífeyris hjá viðkomandi sjóði.

Starfsnefndir Landssamtakanna höfðu sem fyrr í nógu að snúast á liðnu ári. Þær eru ómetanlegir drifkraftar í starfi samtakanna sem slíkra og skila dýrmætum verkum inn á við til lífeyrissjóðanna og út á við gagnvart öllum sem við eigum í samskiptum við. Þar koma að sjálfsgöðu framkvæmdastjóri og aðrir starfsmann Landssamtakanna heldur betur við sögu líka. Ég vísa annars á umfjöllun um nefndirnar og starfsemina í ársskýrslunni.

Verkefnin eru og verða óþrjótandi. Nægir að nefna eitt það stærsta sem nú er ofarlega á baugi, örlög ÍL-sjóðsins. Þar áforma stjórnvöld að slíta sjóðnum og greiða lífeyrissjóðum og öðrum skuldabréfaeigendum fyrir eignir sínar aðeins að hluta. Slíkur gjörningur væri hvorki siðlegur né löglegur og jafngilti eignaupptöku. Hann stenst ekki og varðar ákvæði stjórnarskrárinnar og viðauka Mannréttindasáttmála Evrópu.

Forystusveitir lífeyrissjóða standa þétt saman og munu ekki fallast á að ríkið bjargi sér úr eigin vandræðum á kostnað sjóðfélaga sinna.

•

Tvö opin málþing á vegum Landssamtakanna vil ég nefna sérstaklega í ljósi þess hve áhugaverð, fjölsótt og vel heppnuð þau voru. Þar á ég annars vegar við samkomuna um lífeyriskerfi Íslands, Hollands og Danmerkur 13. október þar sem kastljósum var beint að niðurstöðu Mercer-vísitölunnar.

Hins vegar vísa ég til ráðstefnu um innviðafjárfestingar 3. febrúar, *Fjárfest í þágu þjóðar*, þar sem fólk sat dægurlangt til að hlýða á fyrirlesara

og taka þátt í umræðum um forgangsröðun innviðaverkefna, fjármögnun og hvernig skuli að málum staðið. Einn ræðumaður orðaði það svo að síðar meir kynnu menn að láta hugann reika til þessa tiltekna málþings sem sannarlega hefði verið upphafið að markvissari umræðu og stórum ákvörðunum um nýja innviði, samfélaginu til heilla.

•

Ég færi þakkir meðstjórnarmönnum mínum, starfsfólki Landssamtaka lífeyrissjóða, starfsnefndum, stjórnnum og stjórnendum lífeyrissjóða og öllum öðrum sem komið hafa að starfsemi okkar og verkefnum á starfsárinu.

Stjórn og starfsfólk

Stjórn Landsamtaka lífeyrissjóða er skipuð níu aðalmönnum og þremur varamönnum.

Stjórnarmenn eru kosnir á aðalfundi samtakanna til tveggja ára í senn, fjórir aðalmenn og einn varamaður annað árið og fimm aðalmenn og tveir varamenn hitt árið.

Skipunartími þriggja stjórnarmanna og eins varamanns lauk á aðalfundinum í maí 2022.

Starfandi uppstillingarnefnd lagði til endurkjör þeirra og var það samþykkt.

Aðalmenn til tveggja ára:

Harpa Jónsdóttir
Jón Ólafur Halldórsson
Ingibjörg Ólafsdóttir

Aðrir stjórnarmenn:

Hilmar Harðarson
Gylfi Jónasson
Arnaldur Loftsson
Erla Jónsdóttir
Halldóra Káradóttir
Valmundur Valmundsson

Einn varamaður var kjörinn til tveggja ára:

Hulda Rós Rúriksdóttir

Aðrir varamenn:

Erla Ósk Ásgeirsdóttir
Sigurbjörn Sigurbjörnsson

Stjórn: Hilmar Harðarson, formaður, Gylfi Jónasson, varaformaður, Arnaldur Loftsson, Erla Jónsdóttir, Halldóra Káradóttir, Harpa Jónsdóttir, Ingibjörg Ólafsdóttir, Jón Ólafur Halldórsson og Valmundur Valmundsson.

Varastjórn: Erla Ósk Ásgeirsdóttir, Hulda Rós Rúriksdóttir og Sigurbjörn Sigurbjörnsson.

Starfsmenn

Framkvæmdastjóri Landssamtakanna er Þórey S. Þórðardóttir. Aðrir starfsmenn eru Ásta Ásgeirsdóttir hagfræðingur, Sólveig Hjaltadóttir verkefnastjóri og

Stefán Halldórsson sem hefur undanfarin ár starfað fyrir samtökin að ýmsum verkefnum.

Þórey S. Þórðardóttir

Ásta Ásgeirsdóttir

Sólveig Hjaltadóttir

Stefán Halldórsson

Eftir að LL fluttu starfsemi sína á 3. hæð í Guðrúnartúni 1 hafa samtökin eigið fundarherbergi og einnig aðgang að rúmgóðum sölum á 4. hæð

í húsinu. Það hefur reynst afar vel og auðveldar undirbúning og skipulag funda sem eru alla jafna bæði fjarfundir og staðfundir.

Hlutverk Landssamtaka lífeyrissjóða

Í 4. gr. samþykktu LL er hlutverk samtakanna tilgreint sem hér segir:

Gæta í hvívetna hagsmuna sjóðfélaga þeirra lífeyrissjóða sem aðild eiga að samtökunum.

Vera málsvari lífeyrissjóðanna í þeim málum sem varða heildarhagsmuni þeirra og koma á framfæri sjónarmiðum samtakanna við stjórnvöld og aðra aðila í öllum meiri háttar málum sem varða að geta sameiginlega hagsmuni aðildarsjóðanna.

Hafa frumkvæði í almennri umræðu um málefni sjóðanna og um lífeyrismál og stuðla að jákvæðri ímynd þeirra.

Vinna að útgáfu- og fræðslumálum lífeyrissjóða svo sem með námskeiðum og fræðslufundum, skýrslugerð og annarri þjónustu við lífeyrissjóði og sjóðfélaga.

Stuðla að hagræðingu og þróun í starfi aðildarsjóðanna.

Fylgjast með þróun lífeyrismála erlendis og taka þátt í alþjóðlegu samstarfi lífeyrissjóðasamtaka.

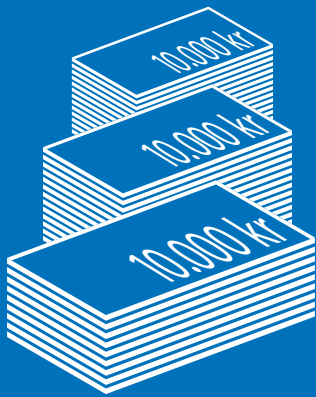

Vinna að sérgreindum verkefnum fyrir einstaka lífeyrissjóði innan samtakanna, samkvæmt nánari ákvörðun stjórnar samtakanna, enda standi slík starfsemi fjárhagslega undir sér og sé samrýmanleg markmiðum þeirra og tilgangi.

Lykiltölur íslenska lífeyrissjóðakerfisins

Eignir og ávöxtun við árslok 2022

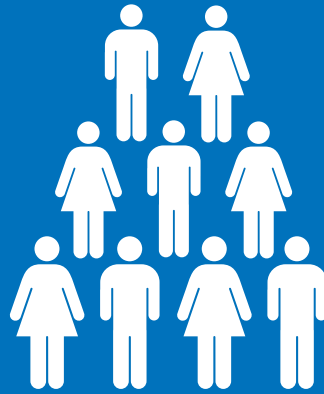

Eignir lífeyrissjóða við árslok 2022:
6.640 ma.kr.

Raunávöxtun lífeyrissjóða árið 2022:
-11,7%

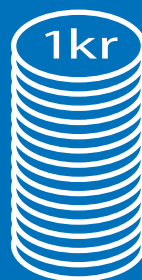
Lykiltölur lífeyrissjóða við árslok 2021

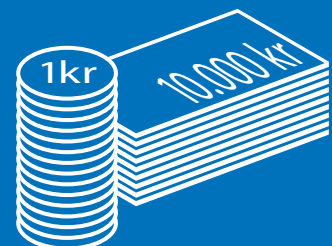
Fjöldi greiðandi sjóðfélaga:
223.654

Fjöldi lífeyrisþega (67+):
49.150

Iðgjöld ársins:
297 ma.kr.

Lífeyrir ársins:
206 ma.kr.

Heimild: Seðlabanki Íslands

Aðalfundur Landssamtaka lífeyrissjóða 2022

Landssamtök lífeyrissjóða héldu aðalfund á Grand hóteli þann 24. maí 2022, einnig var fundinum streymt en atkvæðagreiðsla fór eingöngu fram á staðnum. Hilmar Harðarson formaður setti fundinn. Haukur Hafsteinsson, fyrrverandi framkvæmdastjóri LSR, var kjörinn fundarstjóri og Ásta Ásgeirsdóttir, hagfræðingur hjá LL, var kjörin fundarritari.

Skýrsla stjórnar

Hilmar Harðarson formaður flutti skýrslu stjórnar og fór yfir starfsemina á liðnu starfsári.

Í máli hans kom m.a. fram að:

„Forystusveitir lífeyrissjóða eru og hafa verið opnar fyrir því að koma að innviðauppbýggingu samfélagsins. Þannig mætti nú því samtímis að flýta nauðsynlegum, samfélagslegum verkefnum og ávaxta jafnframt eignir sjóðfélaga. Nærtækt er að benda á framkvæmdir í samgöngukerfinu, eins og reyndar dæmi eru um nú þegar. Verkefni af þessu tagi væri líka auðvelt að finna í heilbrigðiskerfinu, menntakerfinu og víðar.“

Þá fagnaði Hilmar þremur góðum ávöxtunarárum lífeyrissjóðanna 2019-2021 og greindi frá að raunávöxtun eigna sjóðanna hafi að jafnaði verið 10,2% og fimm ára meðalávöxtun hafi verið 7,7%, sem er langt umfram 3,5% ávöxtunarviðmiðið.

Einnig fór Hilmar yfir nokkra þætti sem hafa verið á dagskrá samtakanna:

- Vinna við svokallaða grænbók um lífeyrismál.
- Drög að stjórnarfrumvarpi sem tengist kjarasamningum á almennum vinnumarkaði frá 3. apríl 2019 og varðar hækkun lögbundins iðgjalds úr 12% í 15,5% og lögfestingu þess að sjóðfélagar geti ráðstafað iðgjaldsaukanum, 3,5%, í tilgreinda séreign.
- Kröfur um að „þak“ erlendra fjárfestinga lífeyrissjóða verði hækkað úr 50% í 65% á mun skemmri tíma en stjórnvöld gera ráð fyrir.
- Grænar, sjálfbærar og ábyrgar fjárfestingar eru og verða mál málanna í samræmi við viljayfirlýsingar lífeyrissjóða þar að lútandi.
- Lífeyrisgáttinni verði breytt og hún bætt með því að gera sjóðfélögum mögulegt að nálgast líka upplýsingar um séreign og viðbótarlífeyrissparnað.

Að loknum flutningi skýrslu stjórnar þakkaði formaður stjórn og starfsfólki LL fyrir gott starf á árinu og þakkaði öllum þeim sem tekið hafa þátt í störfum samtakanna á starfsárinu.

Ársreikningur

Þórey S. Þórðardóttir, framkvæmdastjóri LL, fór yfir helstu niðurstöður ársreiknings samtakanna fyrir árið 2021 og breytingar milli ára.

Kjör stjórnar og varastjórnar

Þrír aðalmenn voru endurkjörnir í stjórn til tveggja ára:

Harpa Jónsdóttir
Jón Ólafur Halldórsson
Ingibjörg Ólafsdóttir

Hulda Rós Rúriksdóttir var kjörin varamaður til tveggja ára.

Kjör endurskoðunarfyrtækis

Samþykkt var að KPMG ehf. yrði áfram endurskoðunarfélag samtakanna.

Ákvörðun þóknunar stjórnar og nefndarmanna

Tillaga um þóknun stjórnar var samþykkt samhljóða. Þóknun hvers stjórnarmanns yrði 111.000 kr. á mánuði, þóknun varaformanns stjórnar yrði 166.500 kr. á mánuði og þóknun til formanns stjórnar yrði 222.000 kr. á mánuði. Þóknun til varamanna í stjórn yrði 55.500 kr. fyrir hvern setinn fund.

Einnig var samþykkt samhljóða að formenn fastanefnda samtakanna fengju greidda þóknun sem væru þeir aðalmenn í stjórn, 111.000 kr. á mánuði.

Stefna LL um rannsóknir og greiningu

Stefán Halldórsson, verkefnastjóri hjá LL kynnti stefnu LL varðandi rannsóknir og greiningu. Hann sagði m.a. frá því að samstarf væri hafið við íslenska, danska og hollenska fræðimenn um að halda sameiginlega ráðstefnu haustið 2022. Jafnframt greindi hann frá að LL vildi styðja háskólafólk sem velur meistara- og doktorsverkefni á sviði lífeyrismála.

Fjárhagsáætlun fyrir árið 2022 og ákvörðun um árgjald

Framkvæmdastjóri gerði grein fyrir fjárhagsáætlun samtakanna árið 2022 sem stjórn hafði samþykkt.

Jafnframt gerði framkvæmdastjóri grein fyrir tillögu um árgjald fyrir árið 2022 sem fól í sér hækkun um 10 milljónir kr. milli ára úr 130 milljónum kr. í 140 milljónir kr. og að fast gjald á hvern aðildarsjóð yrði 350.000 kr. Tillagan var samþykkt með öllum greiddum atkvæðum.

Önnur mál

Fyrirspurn kom í tengslum við erindi Stefáns Halldórssonar um hvort Landssamtökin gætu hugsað sér að styrkja einstaklinga til náms í tryggingastærðfræði. Framkvæmdastjóri LL svaraði fyrirspurninni á þá leið að ljóst væri að áhætta væri fólgin í því hversu fámenn stétt tryggingastærðfræðinga væri starfandi hér á landi. Þetta væri því málefni sem hefði áður komið til umræðu og vert væri að taka til skoðunar.

Samþykkt var að fundarritari gengi frá fundargerð í samvinnu við fundarstjóra utan fundar.

Eftir að formlegum fundarstörfum lauk flutti Ólafur Sigurðsson, framkvæmdastjóri Birtu lífeyrissjóðs og formaður nefndar um fjárfestingarumhverfi lífeyrissjóða, erindi undir yfirskriftinni *Fjárfestingarumhverfi lífeyrissjóða í innviðaverkefnum.*

Í erindi hans kom fram að lífeyrissjóðir hafi sýnt innviðafjárfestingum mikinn áhuga um árabíl en lítið sem ekkert hafi gerst.

„Sorgleg staðreynd er að undanfarin sjö ár hafa lífeyrissjóðir haldið úti öflugum sjóði til innviðafjárfestinga og viðrað áhuga á að taka þátt í slíkum verkefnum. Lítið sem ekkert gerist. Það rifjaðist upp fyrir mér að Hrafn Magnússon, þáverandi framkvæmdastjóri LL, fékk mig til að ræða um þetta sama dagskrárefni á fundi hjá samtökunum árið 2003. Mér reiknaðist þá til að hlutur lífeyrissjóða í innviðum landsmanna væri innan við 1% og nú, tæplega tveimur áratugum síðar, er hann enn um 1%!“

Einnig greindi Ólafur frá skýrslu sem nefnd um fjárfestingarumhverfi lífeyrissjóða hefði hug á að gefa út síðar á árinu varðandi innviðafjárfestingar. Hann vísaði til þeirrar niðurstöðu Samtaka iðnaðarins að uppsöfnuð viðhaldspörf í innviðum

hérlendis næmi 420 milljörðum króna, sem jafngilti 14,5% af landsframleiðslu þegar skýrsla SI var birt. Langstærsti hlutinn er í samgöngukerfinu (vegum og mannvirkjum þeim tengdum) og í fráveitum. Þetta er með öðrum orðum einungis viðhald en ekki nýframkvæmdir og mun stærra dæmi en stjórnvöld ráða ein við.

„Innviðir samfélagsins eru mikilvægir fyrir hagvöxt, nýsköpun og framleiðniþróun. Við getum látið gott af okkur leiða í þessum efnum en hagnast jafnframt á því. Hver ríkisstjórnin tekur við af annarri en ekkert gerist. Samt hefur OECD beinlínis hvatt þjóðríkin til þess að fá einkafjármagn í innviðafjárfestingar.“

Ólafur fékk spurningu úr sal um hvert hann sjálfur myndi horfa ef hann hefði öll kort á hendi og gæti ráðið ferðinni. Hann svaraði því til að orkugeirinn væri mjög áhugaverður, fjarskiptamarkaðurinn sömuleiðis og samgöngumannvirki með veggjöldum.

Þórey S. Þórðardóttir framkvæmdastjóri kynnti ársreikning 2021 og fjárhagsáætlun 2022. Í inngangi að þeirri kynningu vék hún að loftlagsvánni og hækkandi lífslíkum Íslendinga, hvoru tveggja stórum málum og viðfangsefni lífeyrissjóða.

F.v. Ólafur Sigurðsson, Stefán Halldórsson, Ásta Ásgeirsdóttir og Haukur Hafsteinsson.

F.v. Tómas N. Möller, Jón Ólafur Halldórsson, Guðmundur Þór Þórhallsson, Þórhallur Jósepsson og Arne Vagn Olsen.

Þórey S. Þórðardóttir, Þórunn Sveinbjörnsdóttir og Hrafn Magnússon.

Gestir á aðalfundi.

Haukur Jónsson, Hilmar Harðarson og Þróstur Sigurðsson.

Svandís Rún Ríkarðsdóttir og Þóra Jónsdóttir.

Yfirlit yfir starfsemi LL frá aðalfundi 2022

Á fyrsta fundi stjórnar eftir aðalfund, sem haldinn var 7. júní 2022, skipti hún með sér verkum og var Hilmar Harðarson kjörinn formaður annað árið í röð.

Afar fjölbreytt starfsemi fer fram á vegum Landssamtakanna. Þau beita sér í málum er varða lífeyrissjóðakerfið í heild sinni og skila umsögnum um margvísleg mál, t.a.m. til þingnefnda, ráðuneyta og fjármálaeftirlits Seðlabanka Íslands.

Fjöldi fyrirspurna berst samtökunum um margvísleg mál og svara starfsmenn LL eftir bestu getu eða benda á hvar upplýsingar er að finna. Við svörun fyrirspurna er í auknu mæli bent á fræðslumyndbönd sem hafa verið gerð, t.a.m. myndband um Lífeyrisgáttina.

Starfsmenn lífeyrissjóða nota vefinn *Lífeyrismál.is* mikið og koma með ábendingar ef þeir sjá að eitthvað má betur fara á vefnum, sem er mikilvægt fyrir samtökin.

Stjórn LL hélt tvo fundi með varamönnum stjórnar og formönnum fastanefnda. Á fyrri fundinum sem var í október 2022 var farið yfir hlutverk nefnda og helstu áform á starfsárinu en á síðari fundinum sem var í apríl sl. var farið yfir það sem hafði áorkast í nefndarstarfinu.

Þann 21. mars sl. átti stjórn LL fund með fulltrúum efnahags- og viðskiptanefndar Alþingis þar sem farið var yfir mál í deiglu og framkvæmdastjóri LL skýrði í stuttu máli út lífeyriskerfið á Íslandi.

Frá fundi með fulltrúum efnahags- og viðskiptanefndar: Harpa Jónsdóttir, framkvæmdastjóri LSR, Ásthildur Lóa Þórsdóttir nefndarmaður, Arnar Kári Axelsson nefndarritari og Guðrún Hafsteinsdóttir, formaður nefndarinnar.

Vinnu- og stefnumótunarfundur

Stefnumótunarfundur var haldinn á Hótel Örk í Hveragerði 20. september 2022.

Þátttakendur voru stjórnarmenn LL og varamenn í stjórn, framkvæmdastjórar lífeyrissjóða, formenn fastanefnda og starfsmenn LL.

Að þessu sinni voru aðaláherslur á árangursmat stjórnar, framkvæmdastjóra og fastanefnda sem framkvæmt var í ágúst 2022.

Niðurstöður þess og viðhorfskönnunar, sem framkvæmd var samhliða, voru hafðar til hliðsjónar í stefnumótunavinnunni sem fram fór á fundinum. Viðhorfskönnunin var gerð meðal formanna stjórnar lífeyrissjóða, framkvæmdastjóra lífeyrissjóða og nefndarmanna fastanefnda LL.

Í upphafi fundar kynnti Berglind Ósk Guðmundsdóttir, lögfræðingur og ráðgjafi, helstu niðurstöður árangursmats stjórnar. Árangursmatið kom vel út í heild sinni og í viðhorfskönnuninni kom fram almenn ánægja með nefndarstörf hjá LL. Í könnuninni komu jafnframt fram gagnlegar ábendingar um hvar tækifæri er til að gera betur í starfsemi LL í framtíðinni.

Markmiðið með stefnumótunarvinnunni var að ná sem víðtækastri sátt um tillögur að áherslum í starfsemi LL næstu misserin og forgangsraða verkefnum. Leiðarljós í vinnunni var að horfa á verkefni út frá hagsmunum sjóðfélaga.

Umræðustjórar fundarins voru þau Kristinn Hjálmarsson og Lára Kristín Skúladóttir og tóku þau við keflinu eftir að formenn fastanefnda LL kynntu

helstu áherslur starfsársins. Unnið var í hópum og einnig kallað eftir sjónarmiðum einstaklinga. Ábendingar sem komu fram í viðhorfskönnuninni voru ræddar og hafðar til hliðsjónar.

Eftir líflegar umræður í hópavinnu og sameiginlegri vinnu þátttakenda var skýr niðurstaða um hvað þótti mikilvægast og hvað ætti að vera í forgangi í starfsemi LL út frá hagsmunum sjóðfélaga.

Mikil virkni var hjá öllum þátttakendum á fundinum og var aðferðafræðin, sem umræðustjórar beittu, til þess fallin að ná fram sátt og sameiginlegri niðurstöðu.

Stjórn, fastanefndir og starfsmenn á skrifstofu LL fylgdu eftir þeim verkefnum sem þóttu mikilvægust á fundinum.

Kristinn Hjálmarsson fer yfir einkunnagjöf þátttakenda á verkefnum.

Lára Kristín Skúladóttir flokkar niðurstöðurnar.

Þátttakendur virða fyrir sér verkefnið og meta forgangsröðun.

Mikil vinnugleði var meðal þátttakenda á stefnumótunarfundinum.

Ólafur Sigurðsson, Arnaldur Loftsson, Ólafur Páll Gunnarsson, Tryggvi Tryggvason og Jóhann Steinar Jóhannsson.

Starfsnefndir Landssamtaka Lífeyrissjóða

ÁHÆTTUNEFND

Helstu verkefni:

- Koma faglegum sjónarmiðum og hugmyndum á framfæri í tengslum við breytingar á lögum og reglum er varða eftirlitskerfi með áhættu lífeyrissjóða.
- Huga að forsendum fyrir tryggingafræðilegum úttektum lífeyrissjóða, eftir atvikum í samstarfi við réttindanefnd.
- Skipuleggja málstofur, námskeið og fræðslu.

Sérstök verkefni 2022–2023:

- Hækkun lífaldurs, útfærsla sjóða við aðlögun lífeyrisréttinda og breytingar á samþykktum.
- Rýni á tryggingafræðilega úttekt lífeyrissjóða og mat á hækkandi örorkubyrði sjóða.
- Gjaldeyrisahætta og fyrirhugaðar breytingar á núverandi þaki á eignir sjóðanna í erlendri mynt. Unnið í samstarfi við nefnd um fjárfestingarumhverfi lífeyrissjóða.
- Rýni á gagnamál lífeyrissjóða og hvernig hægt er að auka skilvirkni í gagnaöflun og skýrslugjöf. Jafnframt að huga að rannsóknum er viðkoma lífeyriskerfinu eftir atvikum í samstarfi við fleiri aðila s.s. háskólasamfélagið.

Öllum sem sinna áhættueftirliti innan sjóðanna er velkomið að taka þátt í störfum nefndarinnar.

Á starfsárinu sátu eftirtaldir fundi nefndarinnar:

Rebekka Ólafsdóttir, Gildi – lífeyrissjóði, formaður

Bjarni Kristinn Torfason, Lífsverki

Borghildur Jónsdóttir, Lífeyrissjóði bænda

Darri Egilsson, Gildi – lífeyrissjóði

Einar Már Birgisson, Lífeyrissjóði verzlunarmanna

Eyrún Einarsdóttir, Birtu lífeyrissjóði

Guðmundur Stefán Steindórsson, SL lífeyrissjóði

Haldór Emil Sigtryggsson, Lífeyrissjóði bankamanna

Haukur Jónsson, Lífeyrissjóði Vestmannaeyja

Ingi Kristinn Pálsson, Brú lífeyrissjóði

Magnús Helgason, Lífeyrissjóði verzlunarmanna

Ottó Hólm Reynisson, Stapa lífeyrissjóði og LSA

Pétur Pétursson, Íslenska lífeyrissjóðnum og LTFÍ

Ragneiður Helga Haraldsdóttir, Brú lífeyrissjóði

Róbert Leó Sigurðsson, Birtu lífeyrissjóði

Sigurður Örn Karlsson, Almenna lífeyrissjóðnum

Sveinn Friðrik Gunnlaugsson, LSR

Thelma Hrund Kristjánsdóttir, Lífeyrissjóði

Vestmannaeyja

Valgeir Geirsson, Frjálsa lífeyrissjóðnum, EFÍA,

Lífeyrissjóði Rangæinga og LSBÍ

Þráinn Guðbjörnsson, Festu lífeyrissjóði

Ásta Ásgeirsdóttir, LL, starfaði einnig með nefndinni

Breytingar á lögum um lífeyrissjóði

Við lok árs 2022 tóku gildi viðtækar breytingar á löggjöf um lífeyrismál, meðal annars var skylduiðgjald í lífeyrissjóð hækkað í 15,5%, tilgreind séreign var skilgreind í lögum og gerðar voru breytingar á flokkun séreignar sem hefur áhrif á greiðslur almannatrygginga. Á vegum áhættunefndar var farið yfir áhrif þessara breytinga og jafnframt þau áhrif sem breytingin hefði á gagnasamskipti lífeyrissjóðanna við Skattinn. Allnokkur rýni fór fram á þær breytingar sem gerðar voru á skilgreiningu viðbótarlífeyrissparnaðar, en þær breytingar juku flækjustig í tölvukerfum sjóðanna.

Réttindabreytingar og innleiðingarferli hjá sjóðunum

Nefndin hefur haft til umfjöllunar innleiðingu sjóðanna á hækkanði lífslíkum til samræmis við spá um lífslíkur sem fjármála- og efnahagsráðuneytið staðfesti fyrir árslok 2021. Réttindatöflur allra sjóða hafa tekið breytingum og voru breytingarnar innleiddar í samstarfi við tryggingastærðfræðinga sjóðanna. Aðferðir voru að einhverju leyti ólíkar milli sjóða, bæði hvað varðar áunnin réttindi og framtíðarréttindi, enda ólíkir sjóðfélagahópar að baki. Umræða var um mikilvægi þess að þekking á slíkum breytingum væri til staðar innan sjóðanna þannig að ekki þurfi að treysta um of á ytri aðila við útreikninga og prófanir.

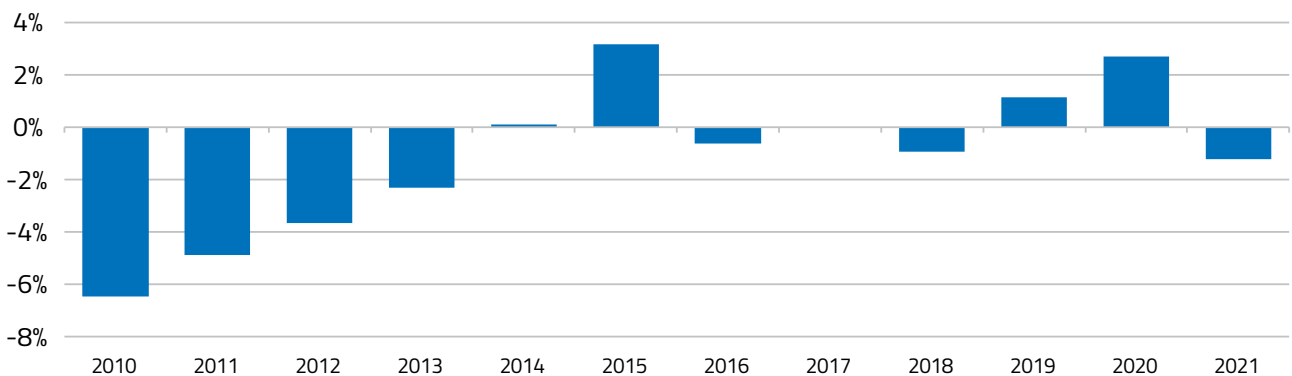
Tryggingafræðilegt uppgjör

Á vettvangi áhættunefndar hefur verið rætt um hvernig auka megi þekkingu innan sjóðanna á þeim forsendum og reikniaðferðum sem unnið er með við mat á tryggingafræðilegri stöðu og hvernig sjóðirnir geti aukið tíðni athugana á þróun skuldbindinga á milli árlegra uppgjöra tryggingafræðinga. Einnig er mikilvægt að endurskoða helstu forsendur reglulega

og meta hvort breytingar hafi orðið. Voru m.a. haldnir fundir með dönskum tryggingastærðfræðingum sem hafa unnið að gerð tölvuforrits sem sjóðirnir gætu notað við að áætla skuldbindingar miðað við mismunandi sviðsmyndagreiningu. Meðal þess sem stefnt er að því að endurskoða hjá Félagi íslenskra tryggingastærðfræðinga eru líkur á barna- og makalífeyri, þar sem núverandi líkur byggja á gögnum frá árunum 1996–2000. Lífslíkur og örorkulíkur eru mismunandi eftir starfsstéttum og þar með lífeyrissjóðum og ljóst að breytingar þar hafa ólík áhrif á tryggingafræðilega stöðu sjóða, allt eftir sjóðfélagahópnum. Því þarf að huga að lýðfræðilegri samsetningu innan sjóðanna og hver áhrif þróunar eru á tryggingafræðilegt mat sjóðanna. Jafnframt er þörf á að rýna nánar hver eðlileg viðmiðunarávöxtun sjóðanna sé í núverandi vaxtaumhverfi og hvort 3,5% raunávöxtun sé raunsætt viðmið til framtíðar.

Í tengslum við tryggingafræðilegt uppgjör hefur einnig átt sér stað umræða um endurmatsreglur vegna skuldabréfaeignar sjóðanna og hvort þörf sé á frekari rýni á núverandi fyrirkomulag. Má búast við að áfram verði unnið að þessu málefni innan nefndarinnar á næsta starfsári og stofnaður verði vinnuhópur í kringum mögulega endurskoðun.

Tryggingafræðileg staða lífeyrissjóða • Sjóðir án ábyrgðar launagreiðenda

Heimild: Seðlabanki Íslands

Eigið áhættumat sjóða

Á árinu hafa áhættustjórar sjóðanna haldið kynningar á eigin áhættumati sjóða. Hefur þar verið farið yfir ferlið, allt frá upphaflegri hugmyndavinnu, kynningu til stjórnar sjóðsins og loks skýrsluskilum til fjármálaeftirlits Seðlabanka Íslands. Hafa þessar kynningar verið mjög gagnlegar, enda mismunandi nálgun milli sjóða sem eru á margan hátt ólíkir.

Gagnanefnd

Áhættustjórar sjóðanna eru í miklum og reglubundnum samskiptum við eftirlitsaðila og sífelld aukning er í gagnaskilum til þeirra. Nauðsynlegt er að viðhalda opnum samskiptum milli sjóðanna og eftirlitsaðila og að unnið sé saman að því að upplýsingagjöfin byggji á sem bestum forsendum og sé þannig skilvirk og samanburðarhæf. Undirhópur áhættunefndar um gagnamál hefur fundað nokkrum sinnum yfir veturinn og meðal annars farið yfir gagnabeidnir frá opinberum aðilum með það í huga að skýra hvaða gögnum er verið að óska eftir og gera ferlið sem skilvirkast. Hópurinn átti

einnig nokkra fundi með fulltrúum fjármálaeftirlits Seðlabankans í tengslum við fastar gagnafyrirspurnir frá þeim og voru þeir í framhaldinu hvattir til að halda upplýsingafundi þegar breytingar verða á gagnaskilum og að halda sérstaklega utan um áhrif breytinga á gagnaskil lífeyrissjóða.

Sjálfbærni í fjárfestingum

Innan nefndarinnar hefur verið rætt um aukna áherslu á gögn tengd áhættustýringu í UFS-þáttum næstu misseri og sjóðirnir hafa unnið að því að auka þekkingu á umhverfis- og samfélagslegum fótsporum fjárfestinga sinna. Á vegum stjórnvalda hafa sjóðirnir tekið þátt í að móta *Loftslagsvegvísi lífeyrissjóða* og í apríl 2023 var haldin vinnustofa með fulltrúum sjóðanna þar sem komu fram fjölbreyttar hugmyndir um úrbætur í þessum málaflokki. Innan áhættunefndar og nefndar um fjárfestingarumhverfi hefur verið unnið að því að greina hvernig auðvelda megi og samræma samanburð upplýsinga um sjálfbærnimál og jafnframt mun hópur innan nefndanna vinna áfram með verkefni tengd loftslagsvegvísi.

NEFND UM FJÁRFESTINGARUMHVERFI LÍFEYRISSJÓÐA

Helstu verkefni:

- Koma faglegum sjónarmiðum og hugmyndum á framfæri í tengslum við breytingar á lögum og reglum er við koma fjárfestingarumhverfi lífeyrissjóða.
- Skipuleggja málstofur, námskeið og fræðslu.

Sérstök verkefni 2022–2023:

- Gefa út skýrslu er varðar mögulega aðkomu lífeyrissjóða að innviðafjárfestingum.
- Gjaldeyrisáhætta og fyrirhugaðar breytingar á núverandi þaki á fjárfestingar í erlendri mynt. Unnið í samstarfi við áhættunefnd LL.
- Huga að innleiðingu á reglum um ábyrg fjárfestingarsjónarmið (UFS).
- Skipuleggja fræðslu og/eða eftir atvikum málþing um málefni er varða starfssvið nefndarinnar.
- Ljúka gerð starfsreglna nefndarinnar og skila til stjórnar.
- Rýna núverandi fjárfestingarumhverfi sjóðanna og þær áskoranir sem fylgja lækkandi vaxtastigi.

Nefndina skipa:

Ólafur Sigurðsson, formaður, Birtu lífeyrissjóði

Arne Vagn Olsen, Lífeyrissjóði verzlunarmanna

Baldur Snorrason, Festu lífeyrissjóði

Davíð Rúdólfsson, Gildi – lífeyrissjóði

Elísabet Þórey Þórisdóttir, LSR

Halla Kristjánsdóttir, LSR

Halldóra Káradóttir, Brú lífeyrissjóði

Haraldur Yngvi Pétursson, Frjálsa lífeyrissjóðnum,

EFÍA, LSBÍ og Lífeyrissjóði Rangæinga

Helga Indriðadóttir, Almenna lífeyrissjóðnum

Jóhann Steinar Jóhannsson, Stapa lífeyrissjóði

Jón L. Árnason, Lífsverki

Jón Otti Jónsson, SL lífeyrissjóði

Soffía Gunnarsdóttir, Birtu lífeyrissjóði

Svandís Rún Ríkharðsdóttir, Brú lífeyrissjóði

Tómas N. Möller, Lífeyrissjóði verzlunarmanna

Nefndin heldur fasta mánaðarlega fundi auk þess sem aukafundir hafa verið boðaðir þess utan eftir þörfum. Mörg og viðamikil mál hafa verið á dagskrá nefndarinnar á starfsárinu.

Umsagnir um lagafrumvörp, þingsályktunartillögur o.fl.

Nefndin kemur oft að umsögnum sem LL sendir frá sér um lagafrumvörp og þingsályktunartillögur þar sem fulltrúar nefndarinnar koma með ábendingar og athugasemdir byggðar á sérþekkingu sinni.

Meðal þeirra lagafrumvarpa sem nefndin hefur komið að má nefna frumvarp til laga um fjármögnunarviðskipti með verðbréf, sem felur í sér innleiðingu á reglugerðum ESB. Nefndin hefur einnig fjallað um frumvarp til breytinga á lífeyrissjóðalögum er viðkemur rýmkun heimilda til fjárfestinga í erlendum gjaldmiðlum og ný lög er varða upplýsingagjöf um sjálfbærni á sviði fjármálaþjónustu og flokkunarkerfi fyrir sjálfbærar fjárfestingar.

Nefndin er mönnuð stórum hópi sérfræðinga og hafa þeir komið að ýmsum málum er varða lífeyrissjóðakerfið og samtali við stjórvöld. Eru fulltrúar nefndarinnar oft kallaðir til á fundum LL með stjórnvöldum og eftirlitsaðilum og einnig hafa þeir verið meðal fulltrúa LL á fundum með erlendum aðilum eins og AGS, Fitch og Moodys.

Innviðafjárfestingar

Á árinu hafði nefndin aðkomu að útgáfu skýrslu um innviðafjárfestingar lífeyrissjóða. Var í kjölfarið haldin ráðstefna á vegum LL og Innviðaráðuneytisins þar sem fjallað var um innviðafjárfestingar á breiðum grunni. Í stjórnarsáttmála ríkisstjórnarinnar var rætt um að fjölga eigi ávöxtunarmöguleikum lífeyrissjóða og mikilvægt er að sjónarmið lífeyrissjóða komi fram varðandi aðkomu þeirra að innlendum verkefnum tengdum innviðafjárfestingum. Mikilvægt þykir að finna leiðir til að auka fjárfestingar sjóðanna til

uppbyggingar í innlendum innviðum, en nokkuð er um að erlendar fjárfestingar þeirra séu í innviðum. Eru bundnar vonir við að unnt verði að finna málinu tryggja umgjörð, sem er grundvöllur þess að sjóðirnir geti aukið aðkomu sína að fjármögnun innviða.

Í kjölfar ráðstefnunnar fjallaði nefndin um niðurstöðurnar og var ákveðið að setja á laggirnar sameiginlegan vinnuhóp með áhættunefnd sem hefði það markmið að greina stöðuna og vinna að aðgerðaráætlun til að koma málinu á skrið.

Sigurður Ingi Jóhannsson innviðaráðherra.

F.v. Sigurður Ingi Jóhannsson innviðaráðherra, Heiða Björg Hilmisdóttir, Ólafur Sigurðsson, Björn Ágúst Björnsson og Dagmar Sigurðardóttir.

F.v. Bergþóra Þorkelsdóttir, Jónína Brynjólfsdóttir, Ingólfur Bender, Friðrik Árni Friðriksson Hirst og Vilhjálmur Egilsson.

F.v. Dagmar Sigurðardóttir, Björg Ásta Þórðardóttir, Unnur Gunnarsdóttir og Þórey S. Þórðardóttir.

Sjálfbærnivegferð lífeyrissjóða

Undanfarin ár hefur sívaxandi áhersla verið á sjálfbærni og ábyrgar fjárfestingar við mótun fjárfestingarstefnu lífeyrissjóða. Lífeyrissjóðir hafa verið virkir í opinberri umræðu og nefnd um fjárfestingarumhverfi lífeyrissjóða hefur gegnt lykilhlutverki í mörgum þeim verkefnum sem tengjast sjálfbærni til framtíðar. Hópur innan nefndarinnar hefur komið að vinnu sérfræðingahóps á vegum SFF um innleiðingu flokkunarkerfis Evrópusambandsins um sjálfbærar fjárfestingar (e. EU Taxonomy) og upplýsingagjöf um sjálfbærni (SFDR). Í samvinnu við stjórnvöld hafa sjóðirnir tekið þátt í að móta *Loftslagsvegvísi lífeyrissjóða* og í apríl 2023 var haldin vinnustofa með fulltrúum sjóðanna þar sem komu fram fjölbreyttar hugmyndir um úrbætur í þessum málaflökki. Mun hópur innan nefndarinnar, í samstarfi við áhættunefnd, í framhaldinu rýna verkefni tengd loftslagsvegvísi.

Samstarf við CIC um grænar fjárfestingar lífeyrissjóða

Fulltrúar alþjóðlegu samtakanna *Climate Investment Coalition* (CIC) settu sig í samband við LL árið 2021 og óskuðu eftir samstarfi um græn markmið í

fjárfestingum lífeyrissjóða. Meirihluti íslensku sjóðanna ákvað að taka þátt í því samstarfi og hafa sjóðirnir sett sér markmið um að vera virkir þátttakendur í að auka hlut grænna fjárfestinga og að vinna að markmiði Parísarsáttmálans um minni losun gróðurhúsalofttegunda. Við árslok 2022 endurnýjuðu sjóðirnir markmið sín og stefna að því að leggja 5,1 milljarð USD í grænar fjárfestingar fram til ársins 2030.

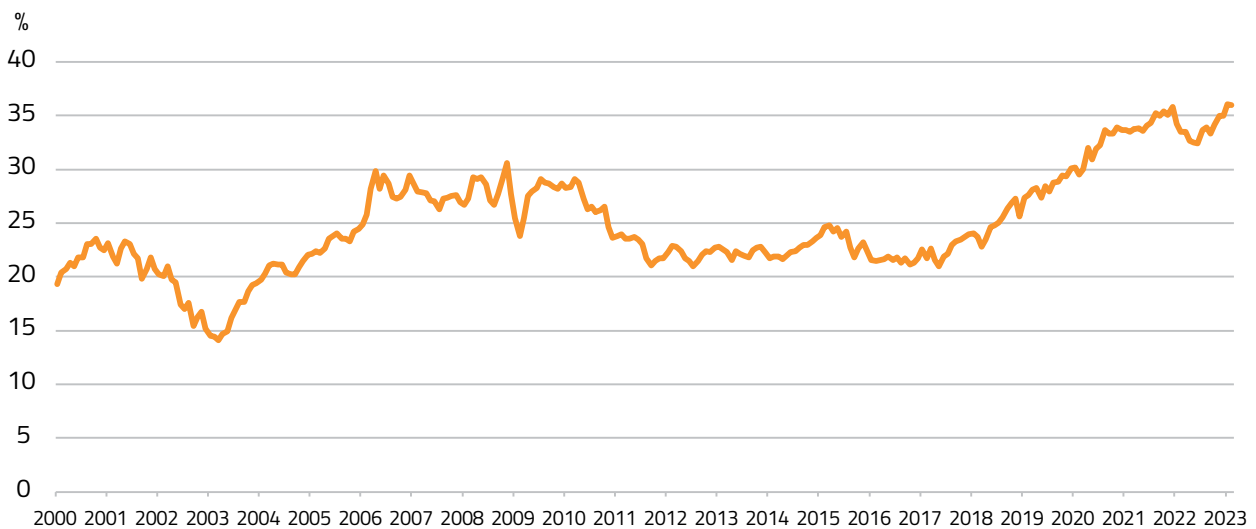
Aukaaðild LL að IcelandSIF

Innan nefndarinnar hefur verið umræða um hvort LL ætti að gerast aðili að IcelandSIF en flestir lífeyrissjóðir eiga þar aðild. Um væri að ræða svokallaða aukaaðild í ljósi þess að engar fjárfestingar eiga sér stað á vegum LL. IcelandSIF er sameiginlegur vettvangur fyrir fræðslu um aðferðafræði sjálfbærra og ábyrgra fjárfestinga.

Gjaldeyrismarkaður og heimildir lífeyrissjóða til erlendra fjárfestinga

Á vegum nefndarinnar, í samvinnu við áhættunefnd, átti sér stað ítarleg rýni á þeim skorðum sem gilt

Erlendar eignir lífeyrissjóða ■ Hlutfall af heildareignum

Heimild: Seðlabanki Íslands

hafa um fjárfestingar lífeyrissjóða í erlendri mynt. Alþingi samþykkti breytingar á lögum í mars 2023, en með þeim voru heimildir lífeyrissjóða til erlendra fjárfestinga talsvert rýmkaðar. Breytingin er þess efnis að erlendar fjárfestingarheimildir sjóðanna hækka úr 50% í 65% yfir 12 ára tímabil, þ.e. um 1,5% á ári frá árinu 2024. Jafnframt eykst sveigjanleiki sjóðanna til að takast á við tímabundnar sveiflur í gengi krónunnar eða á erlendum eignamörkuðum, jafnvel þótt eignir fari þá tímabundið yfir lögbundið hámark. Þær breytingar á takmörkunum er nú hafa verið samþykktar hafa mikla þýðingu fyrir fjárfestingarstefnu sjóðanna til framtíðar, enda eru margir sjóðir með unga sjóðfélagahópa og mikla fjárfestingarþörf næstu áratugi.

Fjármálaumhverfi – matsblað nefndarinnar

Gerð var óformleg könnun meðal nefndarmanna um fjármálaumhverfi og var ákveðið matsblað fyllt út sem skapaði gagnlegar umræður um það sem betur mætti fara. Slíkar umræður geta skerpt á þeim þáttum sem þarnast lagfæringar, s.s. í löggjöf. Talsvert hefur verið rætt um hvað þyrfti að koma til svo lífeyrissjóðir auki fjárfestingar í leiguhúsnæði. Settur hefur verið á laggirnar vinnuhópur til að rýna það málefni nánar.

RÉTTINDANEFND

Helstu verkefni:

- Fara yfir og hafa frumkvæði að breytingum á lögum og reglum um tryggingafræðileg uppgjör og réttindabreytingar.
- Beita sér fyrir stefnumörkun um framtíðarskipan lífeyrisgreiðslna og verkaskiptingu lífeyrissjóða og Tryggingastofnunar ríkisins.
- Huga að samræmdum reglum og vinnulagi milli lífeyrissjóða þar sem þess gerist þörf, s.s. með setningu leiðbeinandi reglna.

Sérstök verkefni 2022-2023:

- Huga að samræmdu verklagi við meðhöndlun örorkumála eftir því sem unnt er. Í þessu samhengi m.a.:
 - Vinna að samræmingu á framkvæmd tekjueftirlits með örorkulífeyrisgreiðslum og meta umboð sem sjóðfélagar veita sjóðnum til gagnaöflunar.
 - Vinna að sameiginlegum verklagsreglum við gerð örorkumats.
 - Leggja drög að æskilegu verkferli er varðar gagnasamskipti lífeyrissjóða og VIRK.
- Skoða grundvöll að stofnun úrskurðarnefndar sem myndi hafa það hlutverk að úrskurða um réttarstöðu sjóðfélaga sem ósáttir eru við afgreiðslu sinna mála.
- Kortleggja mál sem varða réttindi aðila sem búa erlendis og eiga réttindi hér á landi og gera aðgerðaráætlun út frá niðurstöðum.
- Lífeyrisgáttin. Fylgjast með og styðja við uppfærslu á Lífeyrisgáttinni. Verkefni þetta er jafnframt á vegum fræðslunefndar.
- Vinna að rýni á séreignarlífeyri, bæði hvað varðar núverandi lagaumhverfi og einnig framtíðarsýn á þessa tegund lífeyris.

- Grænbók stjórnvalda. Vera til taks varðandi þau málefni sem heyra undir nefndina, s.s. mótun á framtíðarsýn á samspili almannatrygginga og lífeyrissjóða, bæði hvað varðar ellilífeyri og örorkulífeyri.

Nefndarmenn:

Jóna Finndís Jónsdóttir, formaður, Stapa lífeyrissjóði
Árni Hrafn Gunnarsson, Gildi – lífeyrissjóði
Ásta M. Þórhallsdóttir, Íslenska lífeyrissjóðnum og LTFÍ
Berglind Guðmundsdóttir, Frjálsa lífeyrissjóðnum, EFÍA, LSBÍ og Lífeyrissjóði Rangæinga
Einar Ingimundarson, Stapa lífeyrissjóði
Haukur Jónsson, Lífeyrissjóði Vestmannaeyja
Helgi Pétur Magnússon, Almenna lífeyrissjóðnum
Kristján Geir Pétursson, Birtu lífeyrissjóði
Margrét Kristinsdóttir, Lífeyrissjóði verzlunarmanna
Ólafur Páll Gunnarsson, Íslenska lífeyrissjóðnum og LTFÍ
Ólafur K. Ólafs, Lífeyrissjóði bænda
Rut Valgeirsdóttir, Frjálsa lífeyrissjóðnum, EFÍA, LSBÍ og Lífeyrissjóði Rangæinga
Sara Jóna Stefánsdóttir, Greiðslustofu lífeyrissjóða
Sigfús Rúnar Eysteinnsson, Festu lífeyrissjóði
Sigríður Ómarsdóttir, Almenna lífeyrissjóðnum
Sigprúður Jónasdóttir, Birtu lífeyrissjóði
Tómas N. Möller, Lífeyrissjóði verzlunarmanna
Vala Rebekka Þorsteinsdóttir, LSR
Þorbjörg Kristjánsdóttir, SL lífeyrissjóði
Þóra Jónsdóttir, Brú lífeyrissjóði

Verkefni réttindanefndar eru mörg og umfangsmikil og snúa meðal annars að sameiginlegum málefnum sjóðanna, samspili við almannatryggingar og framtíðarþróun réttindakerfisins. Á vegum réttindanefndar starfa fjölmargir undirhópar og hefur fundum nefndarinnar fækkað þannig að þeir eru mest nýttir sem yfirlitsfundir, þar sem vinnuhópar fara yfir stöðu verkefna sinna og næstu skref. Á starfsárinu hélt nefndin 6 fundi.

Sólveig Hjaltadóttir og Jóna Finndís Jónsdóttir á síðasta fundi nefndarinnar á starfsárinu.

Helstu verkefni nefndarinnar á árinu voru:

Tekjueftirlit örorkulífeyris

Vinnuhópur innar réttindanefndar hefur rýnt núverandi framkvæmd við tekjueftirlit örorku hjá sjóðunum, en framkvæmdin hefur að einhverju leyti verið ólík milli sjóða. Hópurinn hefur greint ákveðna

þætti þar sem mögulegt er að auka samræmingu í framkvæmdinni milli sjóða, til gagns fyrir sjóðfélaga. Meðal þess sem hópurinn hefur skoðað sérstaklega undanfarið ár eru eftirfarandi þættir:

- Að mat á tekjum fyrir örorku taki til lengra tímabils og að lægstu tekjuárin séu undanskilin.
- Vinna leiðbeinandi reglur um tekjuflokka.
- Fækka tekjuathugunum vegna kostnaðar.
- Yfirfara verklag sjóða vegna skattskyldra tekna frá TR sem ekki teljast til tekna hjá sjóðunum.

Hópin skipa:

Jóna Finndís Jónsdóttir, formaður, Stapa lífeyrissjóði
Einar Ingimundarson, Stapa lífeyrissjóði,

Margrét Kristinsdóttir, Lífeyrissjóði verzlunarmanna

Sara Jóna Stefánsdóttir, Greiðslustofu lífeyrissjóða

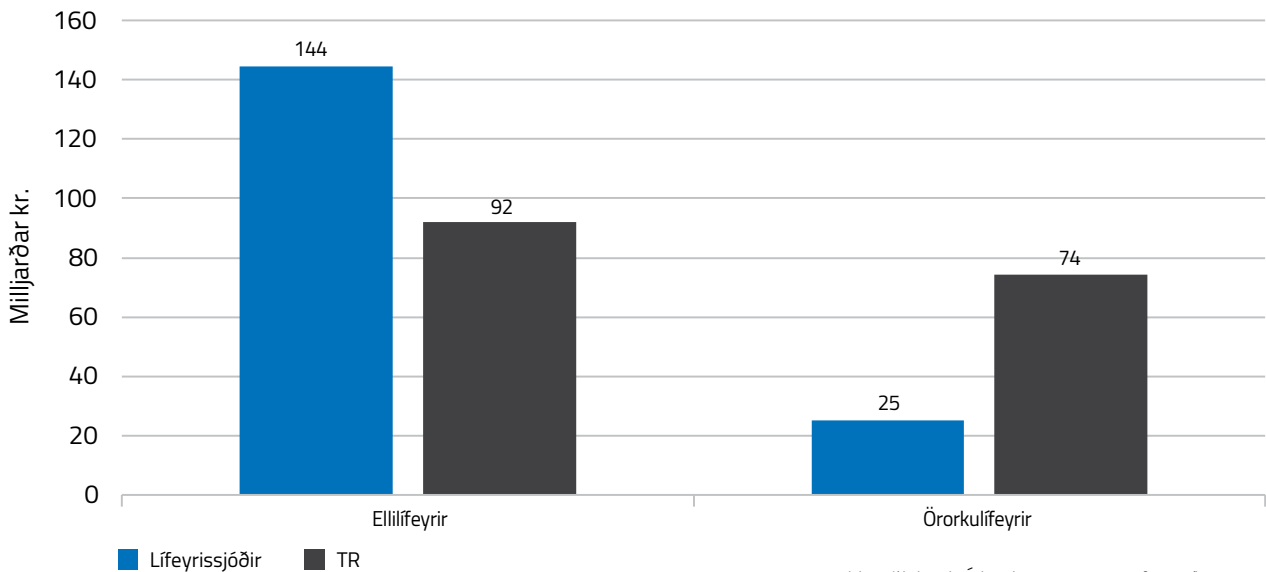
Sólveig Hjaltadóttir, LL

Vala Rebekka Þorsteinsdóttir, LSR

Lífeyrir frá lífeyrissjóðum og TR ■ Árið 2021

Heimild: Seðlabanki Íslands, Tryggingastofnun ríkisins

Örugg gagnasamskipti – Stafrænt Ísland

Á vegum Stafræns Íslands hefur undanfarin ár verið unnið mikið starf tengt stafrænni þróun ríkisstofnana og hafa fulltrúar LL fundað með þeim til að fara yfir möguleg verkefni tengd lífeyrissjóðunum. Aukin skilvirkni í gagnasamskiptum milli stofnana bætir þjónustu við sjóðfélaga auk þess að auka öryggi við upplýsingaflæði milli stofnana. Á vegum LL hefur verið ákveðið að stefna að uppsetningu Straumsins hjá lífeyrissjóðum. Á þann hátt má auðvelda samskipti við ríkisstofnanir, eins og t.d. TR og Skattinn, og bæta skilvirkni í þjónustu við sjóðfélaga. Hópur innan LL, skipaður bæði tæknimönnum og fulltrúum réttindakerfanna, hefur komið að verkefninu.

Hópurinn skipa:

Ásta Ásgeirsdóttir, LL

Margrét Kristinsdóttir, Lífeyrissjóði verzlunarmanna

Sara Jóna Stefánsdóttir, Greiðslustofu lífeyrissjóða

Tæknifulltrúar:

Guðmundur Sæmundsson, Fuglar

Hjörtur Smári Vestfjörð, Frjálsa lífeyrissjóðnum, EFÍA, LSBÍ og Lífeyrissjóði Rangæinga

Ólafur Hrafn Nielsen, Lífeyrissjóði verzlunarmanna

Ómar Þór Ómarsson, LSR

Óskar Ármannsson, Reiknistofu lífeyrissjóða

Ragnheiður Jónasdóttir, Gildi – lífeyrissjóði.

Gagnasendingar milli sjóða fara enn sem komið er í gegnum *Signet Transfer* og sama kerfi er einnig notað fyrir gagnasendingar milli sjóðanna og TR. Hópur á vegum LL kemur að uppfærslu ferla og reglna í tengslum við gagnasendingar með *Signet Transfer* og fer yfir breytingar þegar þeirra gerist þörf.

Þennan hóp skipa:

Sara J. Stefánsdóttir, formaður, Greiðslustofu lífeyrissjóða

Ásta Ásgeirsdóttir, LL

Kristíanna Jessen, LSR

Sigrún Þ. Björnsdóttir, Birtu lífeyrissjóði

Sverrir Reynisson, Gildi – lífeyrissjóði.

Lífeyrisgáttin

Stefnt er að áframhaldandi þróun Lífeyrisgáttarinnar, en framtíðartæknilausn byggir á sömu tækni og unnið er að með Stafrænu Íslandi tengt gagnasamskiptum sjóðanna. Núverandi lausn Lífeyrisgáttar var tekin í notkun árið 2013 og var mjög til bóta fyrir sjóðfélaga, en þörf er á umbótum til að sjóðfélagar geti nálgast heildarréttindi á einum stað. Stefnt er að því að sjóðfélagar geti í framtíðinni nálgast upplýsingar um samtryggingarréttindi, viðbótarlífeyrissparnað og aðra séreign inni í Lífeyrisgáttinni.

Hópur innan LL hefur unnið að rýni á mögulegri tæknilegri útfærslu verkefnisins og jafnframt hefur verið unnið að kröfulýsingu fyrir nýja útgáfu Lífeyrisgáttarinnar.

Hópurinn skipa:

Ásta Ásgeirsdóttir, verkstjóri, LL

Dísa Björg Jónsdóttir, LSR

Guðný Jónsdóttir, Brú lífeyrissjóði

Hjörtur Smári Vestfjörð, Frjálsa lífeyrissjóðnum, EFÍA, LSBÍ og Lífeyrissjóði Rangæinga

Ragneiður Jónasdóttir, Gildi – lífeyrissjóði

Persónuverndarmál

Persónuverndarhópur á vegum LL hittist eftir þörfum og fer yfir mál er varða gögn frá lífeyrissjóðum og skilyrði sem þarf að uppfylla við afhendingu gagna. Hópurinn fjallaði á árinu m.a. um gagnasamskipti lífeyrissjóða við aðrar stofnanir í tengslum við innleiðingu Straumsins og hvaða gögn eiga að fylgja umsóknum til VIRK.

Hópurinn skipa:

Rebekka Ólafsdóttir formaður, Gildi – lífeyrissjóði
Ásta Ásgeirsdóttir, LL

Einar Ingimundarson, Stapa lífeyrissjóði

Helgi Pétur Magnússon, Almenna lífeyrissjóðnum

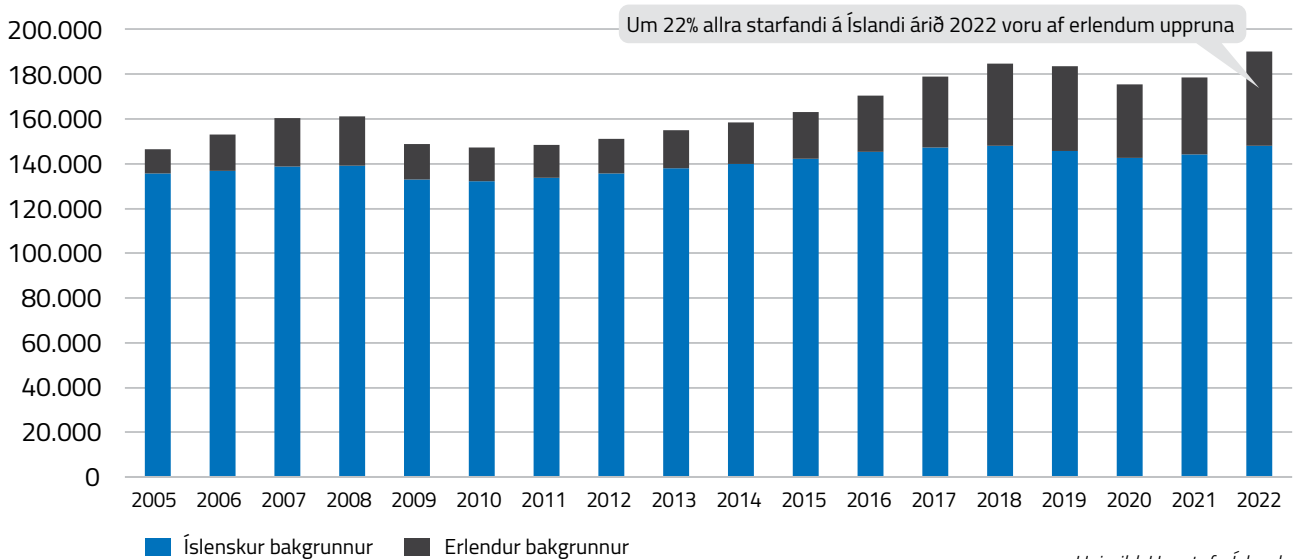
Oliver Ómarsson, Lífeyrissjóði verzlunarmanna

Vala Rebekka Þorsteinsdóttir, LSR

Réttindi erlendra sjóðfélaga

Hlutfall erlendra sjóðfélaga lífeyrissjóða hefur farið hratt vaxandi undanfarin ár og samhlíða fjölgar í hópi Íslendinga sem flytjast utan til lengri eða skemmri tíma. Vinnuhópur á vegum LL hefur unnið

Fjöldi á íslenskum vinnumarkaði • Fjöldi starfandi á aldursbili 20-69 ára

að kortlagningu á málefnum þessa hóps og hvernig tryggja megi góða og skilvirka þjónustu við þessa einstaklinga.

Hópurinn hefur undanfarið ár fundað reglulega með fulltrúum Skattsins og farið yfir mögulegar úrbætur í upplýsingagjöf varðandi skattlagningu einstaklinga sem fá lífeyristekjur frá Íslandi en búa ekki hér. Meðal þess sem breytt hefur verið á heimasíðu Skattsins er að eyðublöð tengd tvísköttunarsamningum eru nú á ensku og ekki eingöngu á íslensku. Jafnframt hefur Fræðslunefnd LL komið að bættri upplýsingagjöf til erlendra sjóðfélaga lífeyrissjóða með þróun stuttra fræðslumyndbanda um íslenska lífeyriskerfið á ensku og pólsku.

Hópin skipa:

Ásta Ásgeirsdóttir, formaður, LL

Berglind Guðmundsdóttir, Frjálsa lífeyrissjóðnum, EFÍA, LSBÍ og Lífeyrissjóði Rangæinga

Jóna Finndís Jónsdóttir, Stapa lífeyrissjóði

Sigprúður Jónasdóttir, Birtu lífeyrissjóði

Sólveig Hjaltadóttir, LL

Örorkuumsóknir

Vinnuhópur innán LL hefur undanfarið ár unnið að samræmdu eyðublaði fyrir örorkuumsóknir og voru tvö ný eyðublöð, á íslensku og ensku, tekin í notkun á síðasta ári. Hópurinn er enn til staðar ef upp koma mál tengd örorkuumsóknunum.

Hópin skipa:

Sigprúður Jónasdóttir, formaður, Birtu lífeyrissjóði

Anna Björk Sigurðardóttir, LSR

Bryndís Reynisdóttir, Brú lífeyrissjóði

Jóney Gylfadóttir, Lífeyrissjóði verzlunarmanna

Sara Jóna Stefánsdóttir, Greiðslustofu lífeyrissjóða

Verklag við meðhöndlun örorkumála

Undanfarið hefur vinnuhópur innán LL unnið að kortlagningu og yfirferð á verklagi tengdu meðhöndlun örorkumála. Málefni tengd örorku eru umfangsmikil innán sjóðanna og þörf er á að meta til hvaða úrræða sjóðfélagar geta gripið ef þeir eru ósáttir við niðurstöður örorkumats. Greiningarvinnu er nú lokið og stefnir hópurinn í framhaldinu að því að setja fram hugmyndir að næstu skrefum. Hópurinn hefur einnig unnið að yfirferð á viðmiðunarreglum við mat á orkutapi og hefur sú vinna verið í samstarfi við fulltrúa VIRK og trúnaðarlækna sjóðanna.

Hópin skipa:

Oliver Ómarsson, formaður, Lífeyrissjóði verzlunarmanna

Helgi Pétur Magnússon, Almenna lífeyrissjóðnum

Kristján Geir Pétursson, Brú lífeyrissjóði

Sigurbjörn Sigurbjörnsson, SL lífeyrissjóði

Sólveig Hjaltadóttir, LL

Þórey S. Þórðardóttir, LL

Úrskurðarnefnd um lífeyrisréttindi

Rætt hefur verið innán LL hvort þörf sé á að setja á laggirnar sérstaka úrskurðarnefnd þegar upp koma mál þar sem sjóðfélagar eru ósáttir við meðhöndlun mála sinna hjá lífeyrissjóðum. Vinnuhópur hefur haft málið til skoðunar og tekið saman ítarlegt minnisblað sem byggir að hluta til á eldri tillögum. Hafa nokkrar tillögur fengið rýni innán hópsins og er nú stefnt að kynningu innán sjóðanna. Í framhaldinu verður tekin ákvörðun um næstu skref í þessu verkefni.

Hóþinn skipa:

Helgi Pétur Magnússon, formaður, Almenna lífeyrissjóðnum

Árni Hrafn Gunnarsson, Gildi – lífeyrissjóði

Hrannar Bragi Eyjólfsson, Almenna lífeyrissjóðnum

Kristján Geir Pétursson, Birtu lífeyrissjóði

Þórey S. Þórðardóttir, LL

Samráð hefur verið haft við trúnaðarlækna.

Þróunarráð VIRK

Athugun hefur farið fram innan LL á hvaða þættir í starfsemi VIRK geti komið að gagni við mat á orkutapi sjóðfélaga. Sú vinna hefur einnig tengst inn í athugun á verklagi við meðhöndlun örorkumála hjá lífeyrissjóðum og hefur gott samstarf verið milli VIRK, Landssamtaka lífeyrissjóða og trúnaðarlækna sjóðanna um þessa rýni.

Áhersla hefur verið lögð á að fá innsýn í vinnuferla VIRK þannig að hægt sé að meta hvað geti nýst lífeyrissjóðum við úrvinnslu örorkumála. Jafnframt hefur verið unnið að því að reyna að samræma verklag milli lífeyrissjóða og trúnaðarlækna þegar kemur að samstarfi við VIRK. Hefur vinnuhópur komið að því að kortleggja núverandi verklag og leggja drög að uppfærðu verklagi. Að þessari vinnu koma fulltrúar lífeyrissjóða, trúnaðarlækna og VIRK.

Í starfshópnum eru:

Ingibjörg Loftsdóttir, VIRK

Margrét Kristinsdóttir, Lífeyrissjóði verzlunarmanna

Sigprúður Jónasdóttir, Birtu lífeyrissjóði

Vala Rebekka Þorsteinsdóttir, LSR

Júlíus Valsson, trúnaðarlæknir

Þórey S. Þórðardóttir, LL

Heildarúttekt á þjónustu VIRK

Í janúar 2023 var haldin kynning fyrir fulltrúa lífeyrissjóða á skýrslu um heildarúttekt á þjónustu VIRK – Starfsendurhæfingarsjóðs. Skýrslan var unnin af nefnd sem skipuð var af félags- og

barnamálaráðherra. Í nefndinni voru Sigríður Jónsdóttir, formaður, Ásrún Matthíasdóttir, Bjarni Guðmundsson, Kolbeinn Hólmar Stefánsson og Sigurbjörg Sigurgeirsdóttir.

F.v. Bjarni Guðmundsson, Ásrún Matthíasdóttir, Sigríður Jónsdóttir formaður og Sigurbjörg Sigurgeirsdóttir.

Í framhaldinu fór Vigdís Jónsdóttir, framkvæmdastjóri VIRK, yfir helstu niðurstöður skýrslunnar og ábendingar og athugasemdir VIRK við hana. Framkvæmdastjórum lífeyrissjóða, stjórnarmönnum og starfsmönnum sem starfa við málaflokkinn var boðið á báða fundina.

Vigdís Jónsdóttir, framkvæmdastjóri VIRK.

Samkomulag um samskipti lífeyrissjóða

Lengi hefur verið unnið að uppfærslu á Samkomulagi um samskipti lífeyrissjóða og var uppfært samkomulag samþykkt af sjóðunum á fyrri hluta árs 2022 og var nýtt verklag tekið upp 1. maí 2022. Hópurinn er enn til staðar þegar upp koma álitamál tengd samkomulaginu. Endanlegt Samkomulag um samskipti lífeyrissjóða var birt á heimasíðu LL, *Lífeyrismál.is*.

Í vinnuhópi um endurskoðun samkomulagsins sitja:

Sigbrúður Jónasdóttir, formaður, Birtu lífeyrissjóði
Anna Björk Sigurðardóttir, LSR
Einar Ingimundarson, Stapa lífeyrissjóði
Margrét Kristinsdóttir, Lífeyrissjóði verzlunarmanna
Sara Jóna Stefánsdóttir, Greiðslustofu lífeyrissjóða
Sigurlaug Waage, SL lífeyrissjóði
Vala Rebekka Þorsteinsdóttir, LSR
Þóra Jónsdóttir, Brú lífeyrissjóði
Örn Guðnason, Gildi – lífeyrissjóði
Þórey S. Þórðardóttir, LL

Séreignarlífeyrir og skipting ellilífeyris

Vinnuhópur hefur undanfarið unnið að rýni á lagaumhverfi séreignar og sendi hópurinn frá sér skýrslu um málið fyrir árslok 2022. Núverandi lagaumhverfi séreignarsparnaðar er frá árinu 1997 og hefur ekki tekið miklum breytingum þrátt fyrir að vægi þessa sparnaðarforms hafi stórukist frá þessum tíma. Í skýrslu hópsins var kortlagning á nógildandi reglum og einnig settar fram hugmyndir um æskilega framtíðarþróun. Í kjölfar skýrslu hópsins voru haldnir kynningarfundir fyrir sjóðina þar sem framkvæmdastjórum, fulltrúum í réttindanefnd og öðrum áhugasömum var boðið á erindi um helstu niðurstöður hópsins. Vinna hópsins mun koma að góðu gagni við grænþókarvinnu stjórnvalda sem fara á fram á árinu 2023.

Hópurinn skipa:

Helgi Pétur Magnússon, formaður, Almenna lífeyrissjóðnum
Hrannar Bragi Eyjólfsson, Almenna lífeyrissjóðnum
Berglind Guðmundsdóttir, Frjálsa lífeyrissjóðnum, EFÍA, LSBÍ og Lífeyrissjóði Rangæinga
Ólafur Páll Gunnarsson, Íslenska lífeyrissjóðnum og LTFÍ
Sigrún Þóra Björnsdóttir, Birtu lífeyrissjóði
Tómas N. Möller, Lífeyrissjóði verzlunarmanna
Vala Rebekka Þorsteinsdóttir, LSR
Þórey S. Þórðardóttir, LL

Hrannar Bragi Magnússon og Helgi Pétur Magnússon.

Lagabreytingar - lágmarksiðgjald, tilgreind séreign og almannatryggingar

Á vegum réttindanefndar var umræða um lagabreytingar tengdar lífeyrissjóðum sem tóku gildi 1. janúar 2023. Lágmarksiðgjald hækkaði úr 12% í 15,5%, tilgreind séreign og nýting hennar til húsnæðiskaupa á fyrstu fasteign var lögfest og jafnframt voru gerðar breytingar á flokkum séreignar sem hafa áhrif á greiðslur almannatrygginga.

Grænbók stjórnvalda - framtíðarþróun lífeyrissjóðakerfisins

Skipaður hefur verið starfshópur á vegum stjórnvalda um framtíð lífeyrissjóðakerfisins og eru Þórey S. Þórðardóttir, framkvæmdastjóri LL, og Ólafur Páll Gunnarsson, framkvæmdastjóri Íslenska lífeyrissjóðsins, fulltrúar LL í starfshópnum. Vinna

hópsins hófst á vormánuðum 2023 og er stefnt að því að hópurinn skili af sér skýrslu í desember sama ár. Mikill áhugi er innan LL á þeirri vinnu sem fyrirhuguð er og ljóst að mörg af þeim verkefnum sem unnin hafa verið á vettvangi réttindanefndar og annarra nefnda innan LL munu koma að miklu gagni fyrir starfshópinn.

SAMSKIPTANEFND

Helstu verkefni:

- Móta stefnu í sameiginlegum kynningarmálum um lífeyrissjóðina.
- Annast samskipti við fjölmiðla og fjölmiðlavöktun.

Sérstök verkefni 2022-2023:

- Efla skipuleg almannatengsl á vegum LL.
- Fylgjast með og styðja við vinnu greinaskrifateymis.
- Rýna reglulega hvaða upplýsingum sjóðirnir eigi að koma á framfæri, t.d. með útsendingu fréttabréfa LL.
- Auka samstarf við fræðslunefnd vegna ýmissa fræðslu- og kynningarmála.
- Fræða almenning um áhrif hækkandi lífaldurs á lífeyrisréttindi í samstarfi við fræðslunefnd.

Nefndarmenn:

Hilmar Harðarson, formaður, Birtu lífeyrissjóði

Aðalbjörn Sigurðsson, Gildi – lífeyrissjóði

Arnaldur Loftsson, Frjálsa lífeyrissjóðnum

Árni Guðmundsson, Gildi – lífeyrissjóði

Erla Jónsdóttir, Stapa lífeyrissjóði

Gunnar Baldvinsson, Almenna lífeyrissjóðnum

Harpa Jónsdóttir, LSR

Jón Ólafur Halldórsson, Lífeyrissjóði verzlunarmanna

Kristinn Jón Arnarson, LSR

Svanhildur Sigurðardóttir, Lífsverki

Þórhallur B. Jóseppson, Lífeyrissjóði verzlunarmanna

Þórey S. Þórðardóttir, LL

Sólveig Hjaltadóttir, verkefnastjóri hjá LL, starfaði einnig með nefndinni.

Árið 2021 var innleidd ný samskiptastefna hjá LL sem reynst hefur vel. Samhliða því var föstum fundum samskiptanefndar fækkað og voru þeir 6 talsins á starfsárinu. Með nýrri samskiptastefnu er m.a. lögð aukin áhersla á að kalla til sérfræðinga hjá lífeyrissjóðum sem þekkja til mála hverju sinni. Einnig

er leitast við að eiga frumkvæði að greinaskrifum um málefni líðandi stundar.

Helstu samskipta- og kynningarleiðir

Á fundum nefndarinnar er farið yfir fjölmiðlaumræðuna og rædd þau mál sem eru í deiglu hverju sinni. Athygli er vakin á viðtölum og greinum sem tengjast lífeyrismálum og metið hvort bregðast eigi við og með hvaða hætti. Upplýst er um fræðslumál og starfar samskiptanefnd náið með fræðslunefnd LL, enda talsverð skörun í verkefnum nefndanna.

Landssamtökin tóku þátt í vinnu tengdri heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna varðandi markmið að sjálfbærri þróun. Forsætisráðherra Íslands mun kynna skýrslu í júlí 2023 þar sem gerð verður grein fyrir aðgerðum stjórnvalda í þágu markmiðanna hér á landi og er það í annað sinn sem slík skýrsla er gerð. Við vinnu skýrslunnar árið 2023 var ákveðið að óska eftir aðkomu og álitum frá borgurum um stöðu og innleiðingu markmiðanna (Civil Society Assessment) og var m.a. leitað eftir að fá fulltrúa frá LL í vinnuhóp. Innlegg LL í skýrsluna var að vekja athygli á niðurstöðu Íslands í Mercer lífeyrissísitölunni sem staðfesti annað árið í röð sterkt lífeyriskerfi á Íslandi í samanburði við önnur lönd. Jafnframt var sagt frá markmiðum meiri hluta lífeyrissjóða á Íslandi um fjárfestingar í verkefnum sem tengjast hreinni orku og umhverfisvænum lausnum fram til 2030.

Mikil fjölmiðlaumræða hefur verið um málefni LL sjóðs í kjölfar þess að fjámála- og efnahagsráðherra lagði fram, haustið 2022, tillögur til að takast á við greiðsluvanda sjóðsins. Íslensku lífeyrissjóðirnir eru stærstu eigendur skuldabréfa sjóðsins og því ljóst að miklu máli skiptir fyrir sjóðina hvert framhaldið

verður. Margir af sjóðunum sameinuðust um yfirlýsingu til að bregðast við útspili ráðherra og upplýsa um lagalega stöðu sjóðanna.

Einnig voru innviðafjárfestingar talsvert í brennidepli í tengslum við ráðstefnu sem landssamtökin héldu í byrjun febrúar í samstarfi við innviðaráðuneytið.

Lífeyrismal.is

Vefsíðan *Lífeyrismal.is* gegnir lykilhlutverki við miðlun upplýsinga hjá LL. Á starfsárinu var vinna lögð í að gera viðmót vefsíðunnar aðgengilegra fyrir snjallsíma í samvinnu við Stefnu sem sér um vefumsjón og hannaði vefinn. Einnig voru gerðar umbætur á vefsíðum þar sem fjallað er um lífeyrissjóði og ávöxtun. Vinsælustu síðurnar eru hér eftir sem hingað til *Lífeyrisgáttin*, *Spurt og svarað* og *Allir lífeyrissjóðir*.

Fjöldi heimsóknna á heimasíðunni jókst milli ára um tæp 14% sem er jákvæð þróun. Langflestir notendur koma frá Íslandi, eða 85%. Ákveðinn kjarni notenda kemur reglulega á heimasíðuna í leit að upplýsingum. Flestir notendur koma í gegnum leitarvél (Google), eða tæp 50%. Því næst eru notendur að koma í gegnum samfélagsmiðla, nánast allir í gegnum Facebook. Mikil aukning er í heimsóknum á heimasíðunni í gegnum Facebook miðað við síðasta ár, eða 114% aukning.

Ásta Ásgeirsdóttir, hagfræðingur hjá LL, hefur umsjón með birtingu talnaefnis og eru reglulega uppfærðar hagtölur sem varða lífeyrissjóðakerfið. Fjölbreytt efni er birt undir *Tölur og gögn*, bæði á íslensku og ensku.

Fjöldi fyrirspurna berst til LL í gegnum vefinn, aðallega frá þeim sem eru búsettir erlendis, bæði Íslendingum og fólki af erlendum uppruna sem hefur starfað á Íslandi, og leita upplýsinga um réttindi sín hjá lífeyrissjóðum. Á vefnum er ítarlegt *Spurt og svarað* á þremur tungumálum (íslensku, ensku og pólsku). Efnið er uppfært reglulega og einnig er notast við fræðslumyndbönd sem hafa verið gerð og skýra hlutina á hnitmiðaðan hátt.

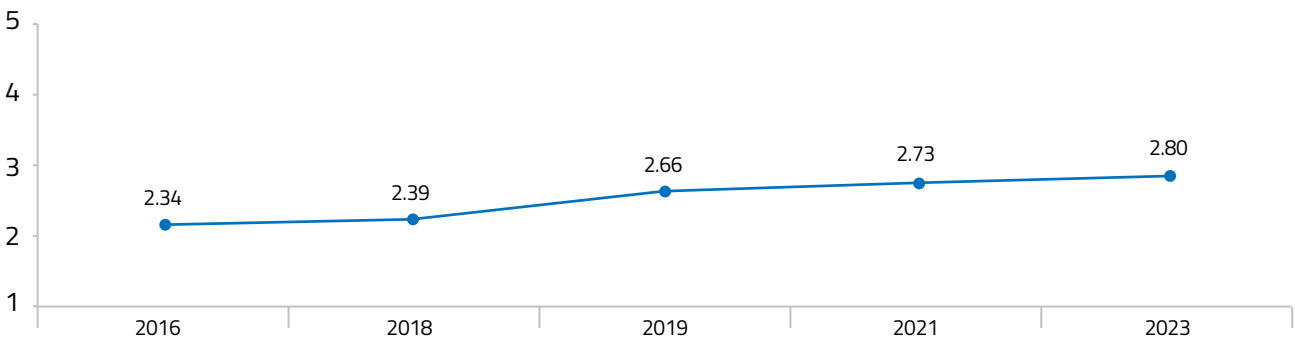
Viðhorfskönnun á vegum Maskínu

Í apríl 2023 var gerð viðhorfskönnun sem Maskína annaðist. Markmiðið var að kanna viðhorf og þekkingu almennings á lífeyrissjóðum og kerfinu í heild sinni. Slíkar kannanir hafa verið gerðar reglulega frá árinu 2016.

Fram kom í niðurstöðum að þekking á lífeyrisréttindum er ekki að aukast almennt milli kannana. Þeir sem segjast þekkja lífeyrisréttindin sín best eru þeir sem eru 60 ára og eldri.

Traust til lífeyrissjóða hækkaði lítillega frá síðustu könnun sem er ánægjulegt.

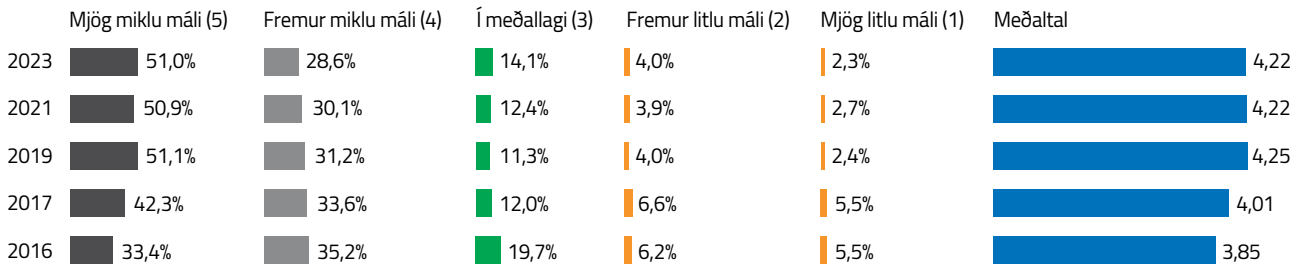
Traust til lífeyrissjóða ■ Hversu mikið eða lítið traust berð þú til íslensku lífeyrissjóðanna?

Eins og í fyrri könnunum kemur fram að fólki finnst miklu máli skipta að greiða í viðbótarlífeyrissparnað.

Greiðslur í viðbótarlífeyrissparnað (hversu miklu máli skiptir?)

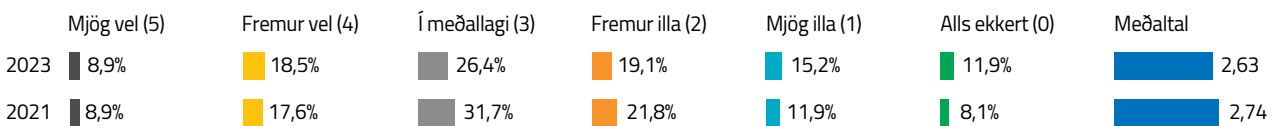

Þegar spurt er um hvort fólk viti að ellilífeyrir frá lífeyrissjóðum sé ekki skertur vegna greiðslna TR eða annarra tekna þá kemur í ljóst að helmingur vissi það ekki.

Aðeins fleiri segjast hafa heimsótt vefinn *Lífeyrismál.is*, sem er í takt við mælingar á heimsóknum á vefinn sem hafa verið að aukast síðustu ár, aðallega í gegnum samfélagsmiðla.

Þegar spurt er um hversu vel eða illa fólk þekki hvaða framfærslu það hefur eftir starfslok er lítil breyting milli kannana.

Þekkir fólk eigin framfærslu eftir starfslok?

Greinaskrif

Á starfsárinu voru skrifaðar nokkrar greinar af sérfræðingum innan lífeyrissjóðanna. Atli Rúnar Halldórsson, blaðamaður og rithöfundur, var aðilum innan handar í greinaskrifum eins og undanfarin misseri.

Í ágúst 2022 birtist grein eftir Ástu Ásgeirsdóttur, hagfræðing hjá LL, í Fréttablaðinu. Greinin fjallaði um hlutfallslega fjölgun eldra fólks á Íslandi.

Á akureyri.net var viðtal við Sólveigu Hjaltadóttur, verkefnastjóra LL, sem bar yfirskriftina *Lækkum flest öll í ráðstöfunartekjum við starfslok*.

Framkvæmdastjóri LL skrifaði grein í áramótablað Markaðarins sem gefið er út með Fréttablaðinu. Greinin bar yfirskriftina *Staða ÍL sjóðs er stóra málið*.

Í mars birtist grein í blaðinu *Félagstíðindi – blað eldri borgara í Reykjavík* þar sem rætt var við framkvæmdastjóra LL um lífeyriskerfið á Íslandi og samanburð við önnur lönd.

Grein eftir Gunnar Baldvinsson, framkvæmdastjóra Almenna lífeyrissjóðsins, birtist í Viðskiptablaðinu í mars 2023 undir heitinu *Seðlabanki gegn samkeppni*.

Í Viðskiptablaðinu var birt grein í mars 2023 þar sem rætt var við Ólaf Sigurðsson, framkvæmdastjóra

Birtu lífeyrissjóðs. Greinin nefndist *Ólafur vill brjóta upp Seðlabankann* en þar gagnrýndi hann ummæli sem fram komu hjá seðlabankastjóra og varaseðlabankastjóra um lífeyriskerfið á opnum fundi efnahags- og viðskiptanefndar Alþingis.

Snædís Ögn Flosadóttir, framkvæmdastjóri EFÍA, skrifaði grein sem birtist á Visir.is í mars þar sem hún fjallaði um viðbótarlífeyrissparnað. Greinin bar yfirskriftina *Hagstæðasti sparnaðurinn?*

Nú á vormánuðum hafa margir starfandi sérfræðingar innan lífeyrissjóðakerfisins ritað greinar er tengjast IL sjóði og hafa þær m.a. verði birtar í Morgunblaðinu.

Almanak

Landssamtökin gáfu út almanak fyrir árið 2023, eins og síðustu ár, en almanakið nýtur mikilla vinsælda meðal starfsmanna lífeyrissjóða ásamt því að vera dreift víðar. Þemað í dagatalinu var tölulegar upplýsingar úr lífeyrissjóðakerfinu og sá Ásta Ásgeirsdóttir, hagfræðingur hjá LL, um að útfæra talnagögn í samstarfi við hönnuðinn, Þórhall Kristjánsson hjá Effekt.

Samfélagsmiðlar

Í auknum mæli birtir LL efni á samfélagsmiðlunum Facebook og Instagram til að vekja athygli á ýmsu sem tengist lífeyrismálum. Vakin er athygli á fréttum og kynningar á Lífeyrisviti eru auglýstar. Frétt sem dreift var á samfélagsmiðlum og vakti mikla athygli var umfjöllun um lagabreytingar sem tóku gildi sl. áramót. Þá var fólk hvatt til þess að kynna sér lagabreytingarnar og vísað í fréttina. Á samfélagsmiðlum er lögð áhersla á dreifingu myndbanda sem hafa skilað auknum heimsóknum

á heimasíðuna. Myndbönd sem hafa verið framleidd undanfarin misseri eru þessi:

- **Lengra líf** sem útskýrir nýja nálgun í útreikningi á lífslíkum.
- **Lífeyrisgáttin** – hvernig hún virkar.
- **Fyrsta vinnan** – hverju þarf að huga að varðandi lífeyrimál.
- **Skipting lífeyrisréttinda** milli hjóna eða sambúðarfólks.
- **Tilgreind séreign** sem útskýrir hvað það er og möguleika á að nýta til fyrstu kaupa á íbúð.
- **Ef þú bregst strax við** – sem er almennur fróðleikur um að undirbúa starfslok tímanlega.

Hópurinn sem sýnir efni á samfélagsmiðlum mestan áhuga eru 65 ára og eldri. Konur sýna efninu almennt meiri áhuga en karlar. Sem dæmi má nefna að þegar lagabreytingar sem tóku gildi 1. janúar 2023 voru auglýstar á samfélagsmiðlum þá skilaði það sér í tæplega tólf þúsund smellum og þar af voru konur um sjö þúsund og karlar um fimm þúsund. Hópurinn sem kemur næst á eftir er 55-64 ára. Þá er litið til allra þátta, þ.e. dekkunar (fjöldi einstaklinga), tíðni (fjöldi birtinga) og smella á heimasíðuna *Lífeyrismál.is*.

Það hefur reynst erfitt að ná til yngri hópa og kveikja áhuga þeirra á lífeyrismálum. Reglulega hefur verið vakin athygli á viðbótarlífeyrissparnaði og skattaafslætti við fyrstu íbúðakaup og verður það gert áfram.

Mánaðarpóstur

LL upplýsir starfsmenn og stjórnarmenn lífeyrissjóða með reglulegum hætti um áhugaverð málefni með því að senda út mánaðarpósta. Vakin er athygli á fræðsluerindum og því sem er á döfni hverju sinni.

Fréttabréf

Send voru út 14 fréttabréf á árinu. Áskrifendur að fréttabréfinu eru um fjögur þúsund talsins. Vakin er athygli á greinum, ráðstefnum, fyrirlestrum og fleira efni sem höfðar til þeirra sem áhuga hafa á

lífeyrismálum. Reglulega eru sendar út fréttir um hagtölur lífeyrissjóða, t.a.m. eignir lífeyrissjóða og hvernig ávöxtun hefur þróast.

FRÆÐSLUNEFND

Hlutverk fræðslunefndar:

- Skipuleggja og hafa frumkvæði að námskeiðahaldi og almennri fræðslu fyrir lífeyrissjóði.
- Vinna að gerð og þróun fræðslu- og kynningarefnis um lífeyriskerfið.
- Efla og viðhalda síðunni Lífeyrismál.is í samstarfi við samskiptanefnd.
- Koma Lífeyrisviti á framfæri sem víðast til almennings, s.s. til fyrirtækja og stofnana og félagasamtaka.

Sérstök verkefni 2022 - 2023

- Semja fræðslu- og námskeiðsáætlun samtakanna 2022-2023.
- Kynna Lífeyrisvit fyrir fyrirtækjum, félagasamtökum og almenningi.
- Fjármálavit. Fylgjast með og eftir atvikum styðja við framgang fjármálalæsisverkefnisins Fjármálavits í grunnskólum.
- Fylgjast með og eftir atvikum styðja við fræðslu ASÍ í framhaldsskólum og kanna möguleika á fræðslu í háskólum.
- Vinna að fræðslu fyrir nýbúa, m.a. með því að útfæra Lífeyrisvit á ensku og pólsku.
- Lífeyrisgáttin. Fylgjast með og styðja við uppfærslu á Lífeyrisgáttinni. Þetta verkefni er jafnframt á vegum réttindanefndar.
- Fræða almenning um áhrif hækkandi lífaldurs á lífeyrisréttindi í samstarfi við samskiptanefnd.

Nefndarmenn:

Snædís Ögn Flosadóttir, formaður, EFÍA og LSBÍ

Eva Jóhannesdóttir, Birtu lífeyrissjóði

Halldór Bachmann, Almenna lífeyrissjóðnum

Hildur Hörn Daðadóttir, Lífeyrissjóði verzlunarmanna

Helga Sveinbjörnsdóttir, EFÍA, LSBÍ, Frjálsa

lífeyrissjóðnum og Lífeyrissjóði Rangæinga

Ingibjörg Ólafsdóttir, Gildi – lífeyrissjóði

Lilja Lind Pálsdóttir, LSR

Valmundur Valmundsson, Lífeyrissjóði

Vestmannaeyja

Sólveig Hjaltadóttir, verkefnastjóri hjá LL, starfaði með nefndinni.

Síðustu ár hefur verið lögð aukin áhersla á fræðslu- og kynningarmál hjá LL. Fulltrúar fræðslunefndar hafa unnið öflugt starf í málaflokknum með því að skipuleggja fræðslu, bæði hvað varðar innra starf sjóðanna og upplýsingar til sjóðfélaga og annarra.

Fræðslufundir

Fræðslunefnd skipulagði metnaðarfulla fræðsluáætlun fyrir starfsárið. Fræðslufundir voru haldnir í Guðrúnartúni 1, 4. hæð, þar sem er góð aðstaða og einnig í fundaraðstöðu LL á 3. hæð. Eftir heimsfaraldurinn hefur skapast hefð fyrir því að fundir séu blandaðir, þ.e. sem staðfundir og fjarfundir, sem gefur fólki meira svigrúm til þátttöku. Einnig voru fundir í einhverjum tilvikum teknir upp þannig að fólk hafði tækifæri til að hlusta á fræðsluerindi seinna.

Guðrún Gígja Sigurðardóttir, lögfræðingur hjá Fossum fjárfestingarbankanum, flutti erindi í september 2022 þar sem hún fjallaði um gildandi réttarumhverfi grænna skuldabréfa og fyrirhugaðar breytingar á lögjöf frá ESB.

Í nóvember flutti Ásta Ásgeirsdóttir, hagfræðingur hjá LL, fræðsluerindi um framtíðarþróun íslenska lífeyriskerfisins sem hún hefur unnið að undanfarin misseri.

Snædís Ögn Flosadóttir og Sólveig Hjaltadóttir fóru yfir lagabreytingar sem tóku gildi 1. janúar 2023 á fræðslufundi í febrúar. Lilja Lind Pálsdóttir, LSR og fulltrúi í fræðslunefnd, var fundarstjóri á þeim fundi sem heppnaðist afar vel.

Lilja Lind Pálsdóttir og Snædís Ögn Flosadóttir.

Í febrúar var haldin hádegisfræðsla þar sem þeir Helgi Pétur Magnússon og Hrannar Bragi Eyjólfsson hjá Almenna lífeyrissjóðnum kynntu skýrslu um lagaumhverfi séreignarlífeyrissparnaðar. Skýrslan er afrakstur vinnu innan réttindanefndar undanfarin misseri við að ná utan um og skýra núverandi lagaumhverfi um séreignarlífeyrissparnað.

Jafnframt var fræðsla í febrúar þar sem þau Sigurjón Skúlason og Unnur Sigurgeirsdóttir, verkefnastjórar hjá Tryggingastofnun, héldu erindi um hálfan ellilífeyri. Útskýrðu þau skilyrði, frítekjumörk og fleira áhugavert er snýr að þeim möguleika.

Sigurjón Skúlason og Unnur Sigurgeirsdóttir.

Í mars stóðu LL og Halldór Bachmann, Almenna lífeyrissjóðnum og fulltrúi í fræðslunefnd, fyrir frumsýningu á heimildarmyndinni „Your 100 Year Life“ í samstarfi við Cardano. Í myndinni er fjallað um hækkandi lífaldur og áskoranir tengdar því. Að lokinni sýningu voru líflegar pallborðsumræður undir stjórn Stefan Lundberghs hjá Cardano, framleiðanda myndarinnar, þar sem tóku þátt:

- **Ingibjörg Sólrún Gísladóttir**, fyrrverandi utanríkisráðherra, alþingismaður, borgarstjóri og forstjóri ÖSE í Varsjá í Póllandi.
- **Gylfi Zoëga**, prófessor í hagfræði við Háskóla Íslands.
- **Steinunn Þórðardóttir**, öldrunarlæknir og formaður Læknafélags Íslands.

Ásta Ásgeirsdóttir, hagfræðingur hjá LL, var með kynningu 2. maí um fyrirkomulag á snemmtöku lífeyris í Danmörku sem innleitt var þar fyrir nokkrum árum.

Þann 24. maí voru Þórey S. Þórðardóttir LL og Helga Sveinbjörnsdóttir, EFÍA, LSBÍ og Frjálsa lífeyrissjóðnum, með fræðslu um skiptingu ellilífeyrisréttinda.

Ingibjörg Sólrún Gísladóttir, Steinunn Þórðardóttir, Gylfi Zoega og Stefan Lundbergh.

Halldór Bachmann, Stefan Lundbergh, Þórey S. Þórðardóttir og Bas Eestermans.

Lífeyrisvit

Lífeyrisvit er almenn fræðsla um lífeyrismál sem ætluð er fyrirtækjum, stofnunum og félagasamtökum. Hugmyndin að Lífeyrisviti og framþróun verkefnisins hefur verið hjá fræðslunefndinni. Frá því markvissar kynningar á Lífeyrisviti hófust hafa um tvö þúsund manns hlýtt á kynningar. Lífeyrisvit hefur aðallega verið auglýst á samfélagsmiðlum undanfarin misseri en einnig hefur það verið kynnt á LinkedIn, Vísi og Viðskiptablaðinu.

Sólveig Hjaltadóttir, verkefnastjóri hjá LL, sér um kynningar á Lífeyrisviti. Boðið er upp á kynningar á staðnum og á fjarfundum. Algengt er að kynningar séu blandaðar á vinnustöðum sem eru með starfsemi dreifða um landið. Vorið 2022 var haldin opin kynning á Lífeyrisviti á Hótel KEA á Akureyri sem var vel sótt. Á kynningu hjá BHM í nóvember 2022 voru yfir 200 manns sem hlýddu á, flestir á fjarfundi en nokkrir á staðnum. Einnig var haldin fjölmenn kynning í nóvember 2022 fyrir félagi Dokkunnar á fjarfundi.

Kynningar á Lífeyrisviti eru í sífelldri þróun. Þar er lögð áhersla á undirbúning starfsloka og að fólk kynni sér sín réttindi í Lífeyrisgáttinni. Jafnframt er farið yfir samspil greiðslna frá lífeyrissjóðum og almannatryggingum. Á vefnum *Lífeyrismál.is* er hægt að panta fræðslu fyrir áhugasama undir valmyndinni *Fræðsla*.

Fræðslumyndbönd

Stuttar útgáfur af Lífeyrisviti eru aðgengilegar á vefnum *Lífeyrismál.is* á íslensku, ensku og pólsku. Myndböndin hafa fengið talsvert áhorf, einkum íslenska og enska útgáfan, og hafa nokkrir lífeyrissjóðir birt þau á heimasíðum sínum. Einnig var gert fræðslumyndband um tilgreinda séreign eftir lagabreytingar sem tóku gildi um síðustu áramót.

Lagabreytingar

Þann 1. janúar 2023 tóku gildi lagabreytingar er varða lágmarksiðgjald í lífeyrissjóð, tekjutengingar almannatrygginga og tilgreinda séreign. Sjóðfélagar höfðu hagsmuna að gæta varðandi breytingar á tekjutengingum almannatrygginga og því var lögð áhersla á að veita upplýsingar um málið. Gerð var frétt um lagabreytingarnar sem birtist á vefnum *Lífeyrismál.is* og var jafnframt dreift á samfélagsmiðlum. Í fréttinni, sem fékk mikla athygli á samfélagsmiðlum, var vísað á Spurt og svarað á heimasíðu Tryggingastofnunar. Nokkrir lífeyrissjóðir voru með opna fræðslufundi haustið 2022 þar sem lagabreytingarnar voru kynntar fyrir sjóðfélögum. Það má því segja að allir hafi lagst á árar að fræða almenning um lagabreytingarnar fyrir síðustu áramót.

Vefurinn Lífeyrismál.is

Stefna, sem annast vefumsjónarkerfi fyrir vef Landssamtakanna, framkvæmdi vefgreiningu úr gögnum Google Analytics um hegðun notenda á vefnum Lífeyrismál.is. Í þeirri greiningu kom fram að heimsóknir á vefinn höfðu aukist um 14% milli ára. Jafnframt koma fram að sífellt fleiri heimsækja vefinn í

gegnum samfélagsmiðla þar sem m.a. er dreift fræðslumyndböndum um ýmis mál sem tengjast lífeyrisréttindum og undirbúningi starfsloka.

Spurt og svarað

Spurningar undir *Spurt og svarað* eru uppfærðar reglulega á öllum tungumálum. Stærsti hluti fyrirspurna berst frá þeim sem búa erlendis og vilja kynna sér áunnin réttindi á Íslandi, bæði Íslendingum búsettum erlendis og útlendingum sem hafa starfað hér á landi tímabundið. Fræðslumyndbönd sem hafa verið framleidd eru birt undir *Spurt og svarað* eftir því sem við á.

Fræðsla fyrir starfsfólk og stjórnarmenn

Undanfarin ár hafa LL átt farsælt samstarf við Félagsmálaskóla alþýðu um námskeiðahald fyrir starfsfólk og stjórnarmenn lífeyrissjóða. Á starfsárinu voru nokkur námskeið í boði, ýmist sem staðnámskeið eða blandað stað- og fjarnámskeið.

Námskeið sem voru haldin:

Vorið 2022 var haldið námskeiðið „Lífeyrisréttindi – uppbygging og samspil“ og leiðbeinandi var Þórey S. Þórðardóttir.

Undirbúningsnámskeið fyrir verðandi stjórnarmenn lífeyrissjóða vegna hæfismats fjármálaeftirlits SÍ, var haldið tvisvar á starfsárinu, þ.e. 19. maí – 3. júní og 30. nóvember – 13. desember. Leiðbeinendur voru: Jón Sigurðsson, Kristján Geir Pétursson, Tómas N. Möller, Vignir Rafn Gíslason og Þórey S. Þórðardóttir.

Grunnskólar - Fjármálavit

Landssamtök lífeyrissjóða hafa tekið þátt í Fjármálaviti undanfarin ár. Fjármálavit er í eigu Samtaka fjármálafyrirtækja (SFF) og verkefnastjóri er Kristín Lúðvíksdóttir. Fjármálavit hefur þann tilgang að bæta fjármálalæsi ungs fólks og stuðla að upplýstri ákvarðanatöku í fjármálum með áherslu á sparnað og fyrirhyggju. Unnið er að því markmiði að fjármálalæsi verði skýrt í aðalnámskrá grunn- og framhaldsskóla með hæfniviðmiðum. Jafnframt að fjármálalæsi verði kennt í grunnnámi grunnskólakennara.

Skólaheimsóknir, sem m.a. starfsmenn lífeyrissjóða tóku þátt í um árabíl, hafa nú verið lagðar af. Þess í stað hefur áherslan verið undanfarin misseri á að byggja upp stafræn námskeið í samstarfi við Opna Háskólann í Reykjavík. Með þeim hætti næst til stærri hóps kennara vítt og breytt um landið. Eitt þeirra námskeiða er sérstaklega ætlað kennurum

í grunn- og framhaldsskólum sem hyggjast kenna fjármálalæsi. Kennarar geta óskað eftir aðgangi að námskeiðum um fjármálalæsi á vefnum Fjármálavit.is, þeim að kostnaðarlausu. Einnig gefst kennurum kostur á að óska eftir kennslubókunum *Fyrstu skref í fjármálum* og *Farsæl skref* eftir Gunnar Baldvinsson, framkvæmdastjóra Almenna lífeyrissjóðsins.

Árlega stendur Fjármálavit fyrir Fjármálaleikum þar sem grunnskólar landsins fá tækifæri til að spreyta sig í fjármálalæsi. Um fimmtán hundruð nemendur í 10. bekk í 42 grunnskólum víða um land tóku þátt í leikunum í ár. Það var Austurbæjarskóli sem hreppti fyrsta sætið í ár og fékk skólinn að senda tvo fulltrúa á Evrópukeppnina í fjármálalæsi sem haldin var í Brussel í byrjun maí. Í öðru sæti varð Grunnskóli Fjallabyggðar, sigurvegarinn í fyrra, og í þriðja sæti varð Tjarnarskóli, sem hefur frá upphafi verið í einu af efstu sætunum.

Staðan og framtíðarsýn lífeyrismála

Lífeyriskerfi í fremstu röð

Ísland hefur undanfarin tvö ár tekið þátt í Mercer lífeyrissísitölunni þar sem borin eru saman lífeyriskerfi ólíkra landa. Ísland hefur í bæði skiptin verið í efsta sæti í samanburðinum og náði A-einkunn. Einungis tvö önnur lönd, Danmörk og Holland, hafa náð sömu einkunn.

Ljóst er af þessu að íslenska lífeyrissjóðakerfið stendur sterkt og byggir á traustum grunni. Sjóðsöfnun er mikil hér á landi í samanburði við önnur lönd og jafnframt tryggja almannatryggingar ákveðinn grunnlífeyri fyrir þá sem ekki eiga mikil réttindi í lífeyrissjóðum. Þrátt fyrir margar jákvæðar hliðar íslenska lífeyriskerfisins er kerfið í sífelldri þróun og nýjum tímum fylgja nýjar áskoranir.

Ráðstefna um lífeyriskerfi þriggja landa – Ísland, Danmörk og Holland

Ráðstefna var haldin á vegum LL í október 2022 þar sem fjallað var um lífeyriskerfi Íslands, Danmerkur og Hollands. Þessi lönd fengu A-einkunn í lífeyrissísitölu Mercer. Þar var farið dýpra í hvernig lífeyriskerfi þeirra eru byggð upp og hvaða ólíku úrlausnarefni blasa við á næstu árum og áratugum. Nánar er fjallað um ráðstefnuna í kaflanum *Erlent samstarf og samanburð við önnur lönd*.

Grænbók stjórnvalda – starfshópur skipaður

Nýlega var skipaður starfshópur á vegum stjórnvalda sem skila á af sér grænbók um lífeyriskerfið fyrir árslok 2023. Er í framhaldinu stefnt að útgáfu hvítbókar um lífeyriskerfið. Stjórn LL hefur lengi kallað

eftir þessari vinnu og fagnar því mjög að verkefnið sé hafið. Óskað var eftir tveimur fulltrúum frá LL inn í starfshópinn og voru Þórey S. Þórðardóttir, framkvæmdastjóri LL, og Ólafur Páll Gunnarsson, framkvæmdastjóri Íslenska lífeyrissjóðsins, skipuð sem fulltrúar LL.

Mikil þekking er til staðar innan fastanefnda LL á ólíkum þáttum íslenska lífeyriskerfisins og ljóst að hægt verður að nýta vinnu nefndanna þegar leitað verður eftir hugmyndum og ábendingum inn í grænbókarvinnu.

Reiknilíkan fyrir íslenska lífeyriskerfið

Undanfarin ár hefur átt sér stað allnokkur umræða innan lífeyriskerfisins um þróun líkans fyrir íslenska lífeyriskerfið þannig að auðveldara verði að meta stöðu kerfisins og mögulega þróun til framtíðar. Vinnuhópur innar LL hefur undanfarið unnið að þróun líkans.

Hópurinn skipa:

Ásta Ásgeirsdóttir, hagfræðingur hjá LL
Ólafur Örn Jónsson, Frjálsa lífeyrissjóðnum, EFÍA, LSBÍ og Lífeyrissjóði Rangæinga
Ragnheiður Helga Haraldsdóttir, Brú lífeyrissjóði

Í nóvember 2022 hélt Ásta Ásgeirsdóttir kynningu á nýju reiknilíkani sem áætlaframtíðarþróun kerfisins sem heildar. Þar var byggt á mannfjöldaspá Hagstofu Íslands og farið yfir hvernig breytt aldurssamsetning þjóðarinnar hefur áhrif á framtíð lífeyriskerfisins hér á landi. Þar var einnig lagt mat á áhrif af langtímaávöxtun á eignir sjóðanna og þar með réttindi sjóðfélaga.

Helstu niðurstöður voru að mikilvægi sjóðsöfnunarkerfisins færi sífellt vaxandi vegna hækkandi hlutfalls fólks á lífeyrisaldri. Væri í því samhengi mikilvægt að skoða möguleika þess að auka virkni aldurshópsins 67-74 ára á vinnumarkaði. Einnig var niðurstaða hópsins að lífeyrisgreiðslur samtryggingadeilda færu fram úr iðgjöldum á árabílinu 2030-40 en að séreignarréttindi væru skemmra á veg komin og því lengra í jöfnun milli iðgjalda og útgreiðslna þar.

Ásta Ásgeirsdóttir.

Hagtölur um lífeyrisréttindi og samstarf við háskólasamfélagið

Í samvinnu við Hagstofu Íslands og fjármála- og efnahagsráðuneytið hefur undanfarið ár verið unnið að rýni á hvernig bæta megi tölulegar upplýsingar um lífeyrisréttindi. Er þar bæði átt við réttindi fólks sem enn er á vinnumarkaði og nánari upplýsingar um greiðslur ellilífeyris og örorku ásamt séreignarsparnaði. Slíkt gagnasafn gæti reynst mjög vel þegar meta á núverandi stöðu og áhrif breytinga á ólíka hópa samfélagsins.

Fulltrúar LL í þessari vinnu hafa verið:

Dórey S. Þórðardóttir, LL

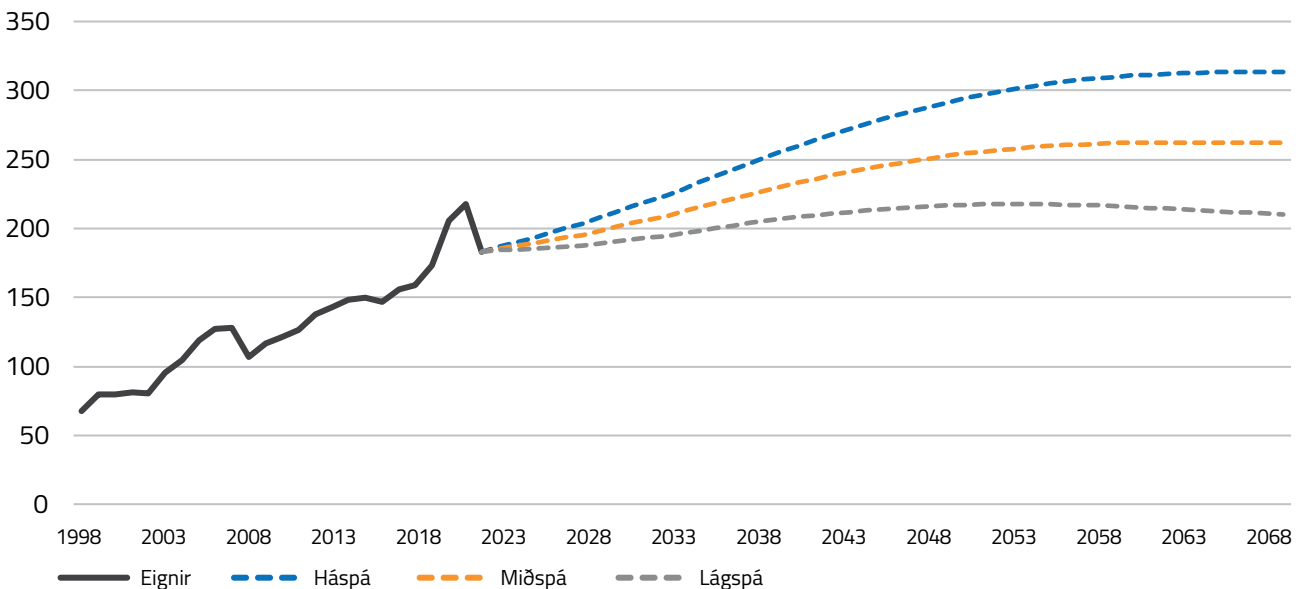
Ásta Ásgeirsdóttir, LL

Rebekka Ólafsdóttir, Gildi – lífeyrissjóði

Stefán Halldórsson, LL

Innan háskólasamfélagsins hefur einnig verið mikill áhugi á að vinna að rannsóknum tengdum íslenska lífeyriskerfinu og gæti verið mjög áhugavert að auka samstarf fræðimanna og sérfræðinga

Framtíðarþróun íslenska lífeyriskerfisins • Eignir sem hlutfall af VLF

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands og framtíðarlíkan LL

Lífeyrissjóðanna í þessum efnum. Það samræmist vel stefnu LL að koma að rannsóknum og fræðslu um lífeyrismál og þar gæti gagnagrunnur um lífeyrismál jafnframt nýst fræðimönnum við rannsóknir.

Breytingar á lífslíkum – innleiðing hjá sjóðum

Fólk lifir að jafnaði lengur og í lok árs 2021 voru tillögur FÍT um auknar lífslíkur staðfestar af fjármála- og efnahagsráðuneytinu. Meginbreytingin í nýjum töflum um lífslíkur er að í stað þess að horfa eingöngu til reynslu undanfarinna ára við mat á meðalævilengd Íslendinga verði framvegis gert ráð fyrir áframhaldandi hækkun lífaldurs. Það þýðir að áætluð ævilengd manns sem er 67 ára í dag verður ekki sú sama og manns sem verður 67 ára eftir 20 ár.

Sjóðirnir hafa undanfarin tvö ár unnið að uppfærslum á réttindatöflum til samræmis við breyttar lífslíkur, enda tiltók reglugerð ráðuneytisins að sjóðirnir hefðu þann tímaramma til að aðlaga sínar skuldbindingar að nýjum forsendum. Með innleiðingu nýrra taflna um lífslíkur sjóðfélaga er stigið stórt skref í þá átt að tryggja hagsmuni yngri jafnt sem eldri sjóðfélaga og bæta nákvæmni í útreikningum á réttindum.

Töluleg gögn á heimasíðu LL

Á heimasíðu LL, undir *Tölur og gögn*, má finna helstu tölulegar upplýsingar um lífeyrismál hér á landi og byggja gögnin að mestu á tölum sem opinberar stofnanir hér á landi birta, m.a. Seðlabankinn, Hagstofan og Tryggingastofnun. Á enskum hluta heimasíðunnar má jafnframt finna helstu upplýsingar um íslensku lífeyrissjóðina undir *Facts and Figures* og eru upplýsingarnar þar einkum hugsaðar fyrir erlenda fræðimenn og sérfræðinga hjá erlendum stofnunum sem hafa áhuga á íslenska lífeyrissjóðakerfinu og leita eftir aðgengilegum upplýsingum á ensku.

Hagtöluhópur

Starfandi er hagtöluhópur á vegum LL sem hefur það hlutverk að meta hvaða gögn eigi að birta á heimasíðunni og vinnur að bættu aðgengi að tölulegum gögnum.

Hópin skipa:

Ásta Ásgeirsdóttir, LL

Sara Jóna Stefánsdóttir, Greiðslustofu lífeyrissjóða

Porkell Sigurgeirsson, LSR

Þór Egilsson, Lífeyrissjóði verzlunarmanna

Þórhildur Stefánsdóttir, Almenna lífeyrissjóðnum.

Á heimasíðu LL undir *Tölur og gögn* eru jafnframt myndir sem hugsaðar eru til fróðleiks fyrir almenning og stofnanir og er einnig ætlað að efla upplýsta umræðu um lífeyrismál.

Erlent samstarf og samanburður við önnur lönd

PensionsEurope

Landssamtök lífeyrissjóða eru áheyrnaraðili að PensionsEurope, samstarfsvettvangi 25 samtaka lífeyrissjóða í 22 ESB- og EFTA-löndum. Þátttakan veitir rétt til setu á fundum samtakanna, aðgang að innra starfi þeirra, s.s. málefnavarfi og sameiginlegri hagsmunagæslu gagnvart stofnunum ESB, og þátttöku í könnunum á vegum PensionsEurope.

Aðildin veitir LL tækifæri til að fylgjast með helstu stefnum og straumum varðandi lífeyrismál í nálægum löndum og reglur innan ESB sem varða starfsumhverfi íslenskra lífeyrissjóða í gegnum samninginn um Evrópska efnahagssvæðið.

PensionsEurope heldur svonefnda GAM fundi (e. General Assembly Meeting) tvisvar á ári. Fulltrúi LL, Tómas N. Möller, situr fundina ásamt

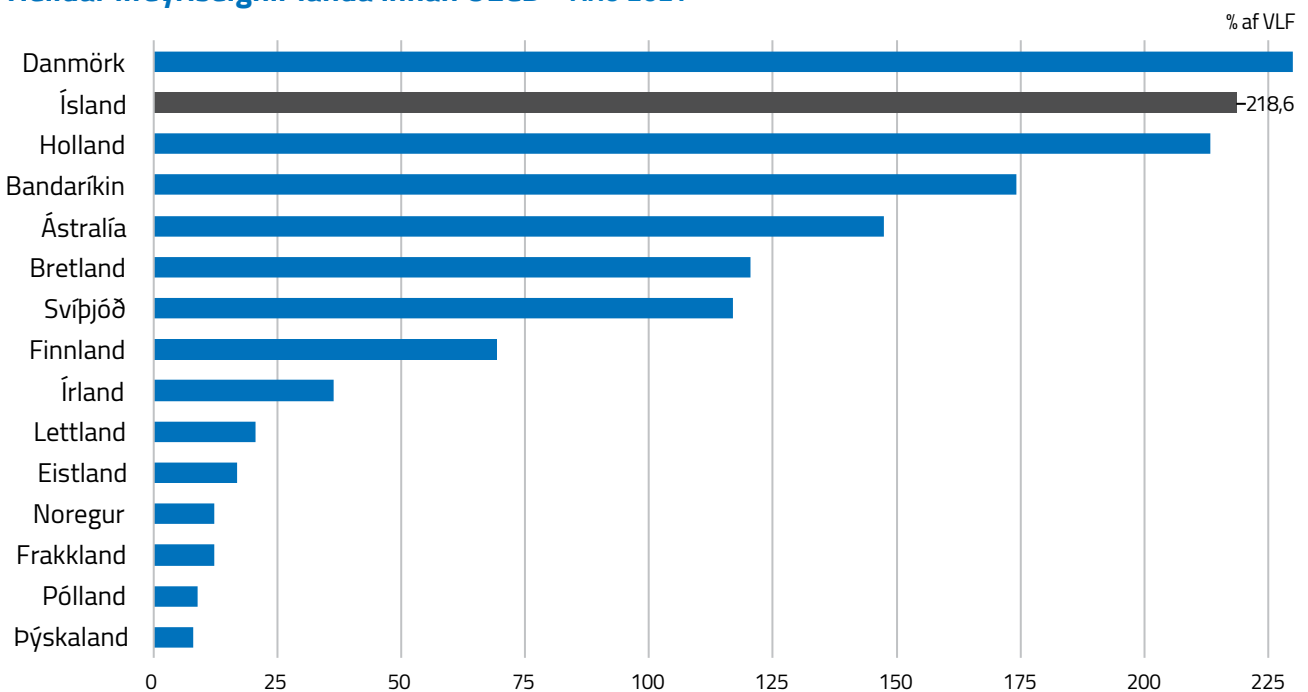
framkvæmdastjóra LL. Þar eru til kynningar og umræðu þau málefni sem efst eru á baugi á hverjum tíma í lífeyrismálum. Nánari upplýsingar um PensionsEurope má finna á vef samtakanna: www.pensionseurope.eu.

Áherslur á árinu – IPE

Gefið er út mánaðarlegt tímarit um lífeyrismál að nafni Investments & Pensions Europe (IPE) þar sem farið er yfir ýmsa þætti lífeyriskerfa mismunandi landa innan Evrópu ásamt nánari greiningu á lífeyriskerfum einstakra landa. Á liðnu ári voru tekin fyrir mörg áhugaverð málefni og má þar meðal annars nefna:

- Tilfærsla sjóða úr jafnri réttindaávinnslu (DB) yfir í aldursháða ávinnslu (DC).
- Aukinn sveigjanleiki í lífeyrismálum, möguleiki á að vinna lengur eða skemur.

Heildar lífeyriseignir landa innan OECD • Árið 2021

Heimild: OECD, Pension Markets in Focus 2022

- Áhersla á samfélagslega ábyrgð við fjárfestingar og grænar fjárfestingar.
- Erfitt fjárfestingarár 2022 hjá lífeyrissjóðum og öðrum fagfjárfestum.

Alþjóðleg lífeyrsvísitala Mercer

Ísland hefur undanfarin tvö ár tekið þátt í alþjóðlegri lífeyrsvísitölu Mercer – CFA Institute. Aðilar að þátttöku Íslands eru Landssamtök lífeyrissjóða, Seðlabanki Íslands og fjármála- og efnahagsráðuneytið. Íslenska lífeyriskerfið hefur bæði árin verið metið efst í samanburði lífeyriskerfa ríkja. Einungis tvö önnur lönd, Holland og Danmörk, náðu A-einkunn í vísitölunni.

Mercer er alþjóðlegt fyrirtæki sem sérhæfir sig m.a. í ráðgjöf til fyrirtækja og stofnana. *CFA Institute* eru óhagnaðardrífni samtök sem vinna að því að auka ábyrgar og sjálfbærar fjárfestingar á alþjóðavísu. Mercer-lífeyrsvísitalan hefur verið birt í 14 ár og er öflugt tæki til að meta stöðu lífeyriskerfa í mismunandi löndum og fá úttekt á kerfunum frá hlutlausum aðilum. Árið 2022 tóku 44 lönd þátt í Mercer-CFA lífeyrsvísitölunni.

Mercer CFA Institute Global Pension Index 2022

Ísland
84,7

Holland
84,6

Danmörk
82,0

Grunnpættir vísitölunnar

Mercer-vísitalan er byggð upp á þremur grunnpáttum, *nægjanleika*, *sjálfbærni* og *trausti* (e. adequacy, sustainability, integrity) og er gefin einkunn

fyrir hvern þeirra. Niðurstöður hvers lands eru birtar ásamt samantekt yfir helstu eiginleika hvers kerfis og mögulegar úrbætur til að styrkja það til framtíðar.

Íslenska lífeyriskerfið í fremstu röð

Góð heildarútkoma íslenska lífeyriskerfisins byggðist á því að Ísland fékk góða útkomu í öllum þáttum vísitölunnar og var í efsta sæti í flokkunum *nægjanleiki* og *sjálfbærni* en í sjöunda sæti hvað varðar *traust* (e. integrity).

Í skýrslunni er einnig farið yfir hvernig hægt væri að hækka heildareinkunn Íslands. Meðal þess sem þar var nefnt var eftirfarandi:

- Minnka skuldir heimila sem hlutfall af vergri landsframleiðslu.
- Huga að réttindum beggja aðila til lífeyris við skilnað.
- Minnka skuldir ríkisins sem hlutfall af vergri landsframleiðslu.

Lífeyriskerfi þriggja landa – ráðstefna

Ísland, Danmörk og Holland röðuðu sér í efstu sæti Mercer-vísitölunnar og voru einu löndin sem náðu A-einkunn. Samkvæmt Mercer-vísitölunni merkir A-einkunn að lífeyriskerfi sé fyrsta flokks, greiði góðan lífeyri, sé sjálfbært til langs tíma og njóti trausts.

Haldin var ráðstefna í október 2022 þar sem sérfræðingar frá löndunum þremur fluttu erindi og farið var yfir kosti hvers kerfis og jafnframt úrlausnarefni framtíðar. Fyrirlesarar voru Stefán Halldórsson, sérfræðingur hjá LL, sem fór yfir helstu einkenni þessara þriggja kerfa, Tinna Finnbogadóttir, hagfræðingur hjá fjármála- og efnahagsráðuneytinu, sem fjallaði um íslenska kerfið, Svend E. Hougaard Jensen, prófessor við CBS, um danska kerfið og Bastiaan Starink, prófessor við Tilburg University, um hollenska kerfið.

Fyrirlesarar og þátttakendur í pallborðsumræðum á ráðstefnunni.

Í kjölfar áhugaverðra erinda voru pallborðsumræður þar sem fundargestum gafst færi á að spyrja fyrirlesara og aðra sérfræðinga nánar um lífeyriskerfi hvers lands og hvaða úrlausnarefni blasa við. Mikil ánægja var með ráðstefnuna sem var afar vel sótt.

CIC – Climate Investment Coalition

Íslensku lífeyrissjóðirnir hafa átt í samstarfi við Climate Investment Coalition ([CIC](#)) sem eru alþjóðleg samtök með þau markmið að auka fjárfestingar í hreinni orku og öðrum umhverfislausnum og vinna að bættri nýtingu orku til góðs fyrir umhverfið. Samtökin voru upphaflega stofnuð af samtökum lífeyrissjóða og stjórnvalda í Danmörku en í framhaldinu hafa aðrir lífeyrissjóðir á Norðurlöndum og í Bretlandi bæst í hópinn. Eins og nánar er fjallað um í kaflanum *Nefnd um fjárfestingarumhverfi lífeyrissjóða* hafa 14 íslenskir lífeyrissjóðir sett sér markmið um að auka grænar fjárfestingar í samvinnu við CIC samtökin. Voru uppfærð markmið sjóðanna kynnt í byrjun árs 2023 og stefna sjóðirnir að því að setja 660 milljarða króna

í fjárfestingar tengdar umhverfisvænum lausnum og hreinni orkugjöfum til ársins 2030.

Ábyrgar fjárfestingar og sjálfbærnimarkmið

Þróunin er hröð á sviði reglna um ábyrgar fjárfestingar lífeyrissjóða en með því er m.a. vísað til samþættingar greiningar á UFS (umhverfisþáttum, félagslegum þáttum og stjórnarháttum) í fjárfestingarferli, áhættustýringu og eigendahlutverk lífeyrissjóða. Fyrir dyrum stendur innleiðing tveggja reglugerða ESB sem munu hafa áhrif á starfsemi lífeyrissjóða varðandi ábyrgar fjárfestingar. Samkvæmt [stjórnarfrumvarpi](#) sem er til meðferðar á Alþingi er gert ráð fyrir innleiðingu tveggja reglugerða:

- EU Taxonomy, reglugerð [EU/2020/852](#) sem mælir fyrir um flokkunarkerfi fyrir sjálfbæra starfsemi fyrirtækja. Á grundvelli hennar munu lífeyrissjóðir m.a. fá samræmdar upplýsingar frá fyrirtækjum á

EES-svæðinu um hlutfall veltu, fjárfestingarútgjalda og rekstrarkostnaðar sem telst varða sjálfbæra starfsemi fyrirtækisins. Reglugerðin varðar m.a. hlutverk stofnanafjáfesta og upplýsingagjöf varðandi ábyrgar fjárfestingar.

- SFDR (Sustainable Financial Disclosure Regulation), reglugerð [EU/2019/2088](#) sem varðar aðila á fjármálamarkaði, s.s. lífeyrissjóði, banka og tryggingafélög. Hún leggur línurnar um upplýsingagjöf aðila á fjármálamarkaði til endafjáfesta varðandi meðhöndlun sjálfbærniáhættu og flokkun sjóða m.t.t. áherslna á sjálfbærni.

Á grundvelli reglugerðanna hafa verið settar ítarlegri reglur í svonefndum framseldum reglugerðum ESB sem ráðgert er að innleiða samhliða reglugerðunum.

Reglur þessar eru hluti af [aðgerðaáætlun ESB](#) frá árinu [2018](#), uppfærðri [2021](#), um fjármögnun sjálfbærs vaxtar innan sambandsins og þar með á Evrópska efnahagssvæðinu. Áætlunin er liður í framkvæmd Græna sáttmála ESB frá árinu [2019](#) sem hefur að markmiði að leiða hagkerfi Evrópu að því að verða fyrsta loftslagshlutlausu hagkerfið.

Markmiðið með reglugerðunum og tengdu regluverki er m.a. að liðka fyrir fjármögnun stofnanafjáfesta, þ.á m. lífeyrissjóða, á sjálfbærum rekstri fyrirtækja í raunhagkerfinu. Einnig að auka traust á markaði fyrir fjármálagerninga sem uppfylla sjálfbærni viðmið, vinna gegn grænþvotti, auka neytendavernd og samþætta sjálfbærniþætti í fjármálaráðgjöf.

Sú aðferðafræði sem regluverk ESB byggir á tengist í mörgum atriðum aðferðafræði sem [PRI](#) (Principles for Responsible Investment) hefur mótað og kynnt í samstarfi við aðildarsamtök sín. Nokkrir íslenskir lífeyrissjóðir eru aðilar að PRI.

Þróun á vettvangi ESB/EES réttar og alþjóðlegir staðlar fyrir sjálfbærniupplýsingar

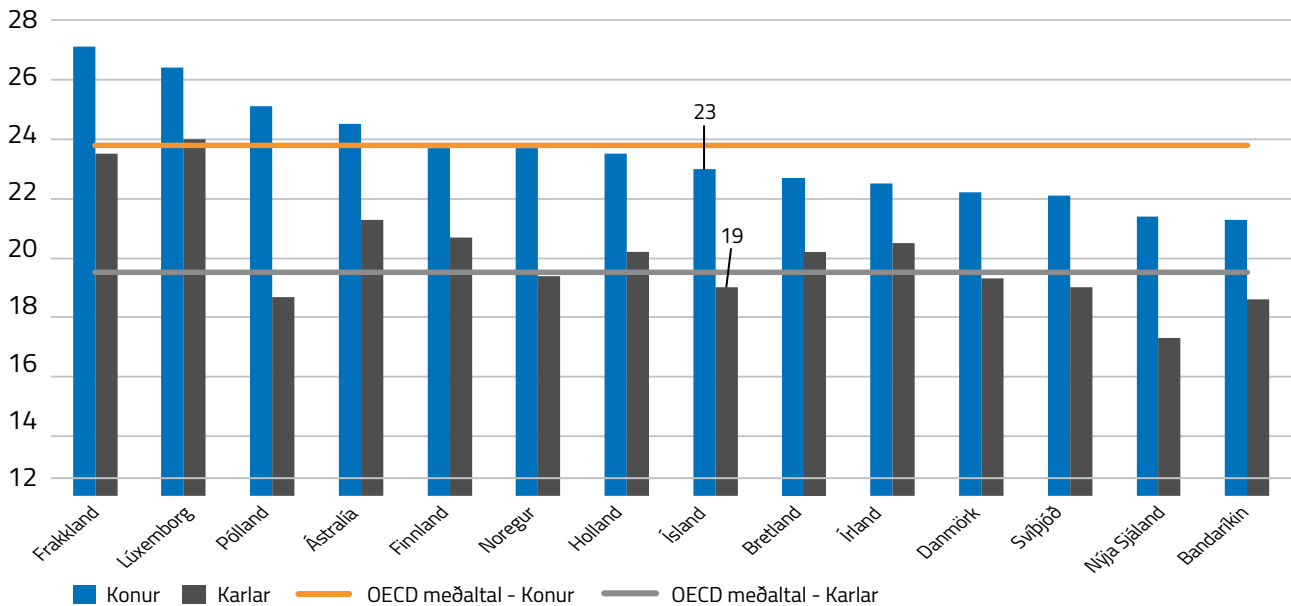
Samhliða framangreindum reglugerðum um EU Taxonomy og SFDR hefur ESB samþykkt fleiri tengdar gerðir (reglugerðir og tilskipanir) sem varða sjálfbærni og ábyrgar fjárfestingar og er með aðrar í smíðum. Gerðir þessar falla undir EES-samninginn. Meðal þeirra má nefna:

- [CSRD](#) (Corporate Sustainability Reporting Directive), tilskipun um sjálfbærniupplýsingar sem mun koma í stað gildandi reglna um ófjárhagslegar upplýsingar. Gildissvið nýrra reglna er mun víðtækara, nær til um 50.000 fyrirtækja innan ESB í stað um 11.000 nú. Þá mun upplýsingagjöfin m.a. byggja á stöðlum, verða tekin út af þriðja aðila, verða hluti af ársreikningi og birt á tölvutæku formi sem mun auðvelda úrvinnslu gagna.
- Reglur um græn evrópsk skuldabréf ([EU Green Bond Standard](#)) sem byggja á upplýsingagjöf skv. EU Taxonomy.
- Unnið er að reglugerð um skilgreiningarkerfi fyrir samfélagslega ábyrga starfsemi ([EU Social Taxonomy](#)). Þær reglur byggja á svipaðri aðferðafræði og gildandi EU Taxonomy sem nær nú einkum til umhverfislegrar sjálfbærni.
- Unnið er að tilskipun um kostgæfnisathugun stórra fyrirtækja innan ESB/EES á virðisæðju sinni, [CSDDD](#) (Corporate Sustainability Due Diligence Directive). Ætlunin er að skylda fyrirtæki til að framkvæma áreiðanleikakönnun/áhættumat á sjálfbærni í starfsemi sinni, þar með talinni heildarvirðisæðju sinni. Markmiðið er að efla sjálfbærni í rekstri, ábyrgð fyrirtækja og stuðla að því að þau taki tillit til umhverfis- og mannréttindasjónarmiða í allri virðisæðjunni.

Fjöldi ára á eftirlaunum • Meðaltal landa innan OECD

Ár á eftirlaunum

Source: OECD - Pension at a glance 2021

Evrópskir og Alþjóðlegir staðlar fyrir sjálfbærniupplýsingar.

- Í kjölfar COP26 setti Alþjóða reikningsskilaráðið (IFRS) á fót stofnun fyrir sjálfbærniupplýsingar (ISSB – International Sustainable Standards Board). Stofnunin hefur þegar birt drög að tveimur stöðlum, annars vegar fyrir almennar sjálfbærniupplýsingar og hins vegar um upplýsingar um gróðurhúsalofttegundir.
- Á grundvelli tilskipunar ESB um sjálfbærniupplýsingar (CSRD) hefur EFRAG, stofnun tengd ESB, gefið út [tólf staðla](#) sem varða sjálfbærniupplýsingar sem gert er ráð fyrir að verði hluti af reglum ESB um sjálfbærniupplýsingar. Þeir skiptast í staðla fyrir almennar kröfur varðandi sjálfbærniupplýsingar, umhverfisþætti, félagslega þætti og stjórnarhætti.

Viðbúið er að framangreint regluverk muni hafa áhrif á starfsumhverfi ísenskra lífeyrissjóða á komandi misserum og árum og að það verði til umfjöllunar á vettvangi LL.

Lífeyriskerfi innan OECD – þróun til framtíðar

OECD gefur reglulega út rit og upplýsingar um lífeyrismál og í desember 2022 var gefið út ritið *OECD Pensions Outlook 2022* þar sem farið var yfir stöðu lífeyrismála í ríkjum OECD og framtíðarhorfur. Ljóst er að mörg ríki OECD hafa þörf fyrir að endurskoða lífeyriskerfi sitt og ráðast í úrbætur til að tryggja kerfið til framtíðar. Þróunin er sú að fólk lifir almennt lengur og konur eignast færri börn og seinna en áður. Sjá má merki um þetta í flestum ríkjum OECD, þótt þróunin sé mislangt á veg komin. Áhrifin eru þau að fólk á vinnumarkaði fækkar hlutfallslega miðað við fjölda eftirlaunaþega. Í ríkjum þar sem

Lífeyrisgreiðslur byggjast að mestu á skatttekjum er því nauðsynlegt að bregðast við til að koma í veg fyrir síaukinn halla ríkissjóðs í framtíðinni. Vegna þessa er í mörgum ríkjum unnið að breytingum á lífeyriskerfum, meðal annars með því að hækka lífeyristökualdur, lækka lífeyrisgreiðslur og auka hlut sjóðsöfnunar í lífeyriskerfinu. Sem dæmi um þetta má nefna nýlegar breytingar í Frakklandi þar sem lífeyristökualdur var hækkaður úr 62 í 64 ár við mikla óánægju heimamanna og einnig fyrirhugaðar breytingar á hollenska kerfinu úr jafnri réttindaávinnslu yfir í aldursháða.

Á sama tíma og unnið er að hækkan lífeyristökualdurs í mörgum ríkjum OECD er jafnframt til skoðunar snemmtaka lífeyris fyrir ákveðna hópa. Þótt lífaldur flestra hópa fari hækkanandi er ekki raunsætt fyrir alla að vinna lengur. Þeir sem eru í líkamlega erfiðum störfum geta í mörgum tilfellum ekki unnið mikið fram yfir 60-65 ára aldur og lífeyriskerfið þarf að taka tillit til þess.

Alþjóðlegar aðstæður

Óvissa í heimshagkerfinu hefur aukist til muna með stríðsrekstri Rússlands í Úkraínu og hefur óróleiki á fjármálamörkuðum einnig snert íslensku lífeyrissjóðina. Verðbólga hefur verið viðvarandi í mörgum löndum og hefur það aukið þrýsting á stjórnvöld um að hækka lífeyri fyrstu stoðar. Í Frakklandi hafa mikil mótmæli verið vegna hækkunar lífeyristökualdurs og ljóst að ekki er pólitískt auðvelt að gera grundvallarbreytingar á vanfjármögnum lífeyriskerfum.

Erlend málefni á vef LL

Finna má gagnlegt efni um lífeyrismál á erlendum vettvangi á heimasíðu LL, *Lífeyrismál.is*, undir *Erlent efni* og er þar jafnframt að finna tengla við framangreint regluverk ESB og rit PensionsEurope. Á vefsíðu LL undir *Tölur og gögn* má einnig finna samanburð lífeyriskerfa á Íslandi og í öðrum löndum.

Fundir, ráðstefnur, námskeið og fleira

Helstu opnu fundir, ráðstefnur og viðburðir sem fram hafa farið á vettvangi LL frá síðasta aðalfundi.

2022

24. maí: Aðalfundur LL 2022 á Grand hóteli. Fundurinn var staðfundur, en einnig var hægt að fylgjast með í streymi. Atkvæðagreiðsla fór eingöngu fram á staðnum. Á fundinum kynnti Stefán Halldórsson, sérfræðingur hjá LL, stefnu samtakanna varðandi rannsóknir og greiningu og mögulegt samstarf við háskólasamfélagið. Að aðalfundarstörfum loknum flutti Ólafur Sigurðsson, framkvæmdastjóri Birtu og formaður nefndar um fjárfestingarumhverfi lífeyrissjóða, erindið: *Fjárfestingarumhverfi lífeyrissjóða í innviðaverkefnum.*

19. maí – 3. júní: Félagsmálaskóli alþýðu, í samstarfi við LL, stóð fyrir undirbúningsnámskeiði fyrir stjórnarmenn í lífeyrissjóðum vegna hæfismats fjármálaeftirlits Seðlabankans.

25. ágúst: Fundur með fulltrúum Alþjóðagjaldeyrissjóðsins vegna úttektar FSAP (The Financial Sector Assessment Program) á íslenska fjármálakerfinu.

26. ágúst: Fræðslufundur BSRB um lífeyrismál og fluttu m.a. Pórey S. Þórðardóttir og Ásta Ásgeirsdóttir erindi á fundinum.

15. september: Hádegisfræðsla þar sem Guðrún Gígja Sigurðardóttir, lögfræðingur hjá Fossum fjárfestingarbanka, kynnti meginniðurstöður úr meistararitgerð sinni í lögfræði, *Græn skuldabréf – samspil sjálfbærra fjármála og skuldabréfamarkaða við útgáfu grænna skuldabréfa.*

20. september: Vinnu- og stefnumótunarfundur stjórnar LL ásamt framkvæmdastjórum lífeyrissjóða haldinn á Hótel Örk í Hveragerði. Á fundinum kynnti Berglind Ósk Guðmundsdóttir niðurstöður árangursmats stjórnar og viðhorfskönnunar meðal framkvæmdastjóra lífeyrissjóða, formanna og varaformanna stjórna sjóðanna sem framkvæmd var í júní – ágúst 2022. Niðurstöðurnar voru hafðar til hliðsjónar í stefnumótunarfundi fundarins, þar sem fjallað var um áherslur í starfsemi LL og forgangsröðun verkefna. Umræðustjórar fundarins voru Kristinn Hjálmarsson og Lára Kristín Sveinsdóttir.

23. september: Haldin var málstofa á vegum MoveS (Free Movement of Workers and Social Security Coordination) sem er samstarfsvettvangur sérfræðinga innan EES á sviði almannatryggingaréttinda. Framkvæmdastjóri og Stefán Halldórsson voru með erindi um íslenska lífeyrissjóðakerfið.

13. október: Ráðstefna haldin á Reykjavík Natura hóteli á vegum LL þar sem gerður var samanburður á lífeyriskerfum á Íslandi, í Danmörku og Hollandi. Íslenskir og erlendir sérfræðingar fluttu fjölmörg framsöguerindi. Svana Helen Björnsdóttir, framkvæmdastjóri Stika og stjórnarmaður í SL lífeyrissjóði, var fundarstjóri.

4. nóvember: Fulltrúar lífeyrissjóða tóku á móti sendiherra Frakklands á Íslandi ásamt fulltrúa Frakklands sem annast viðskiptahagsmuni landsins á Norðurlöndum.

23. nóvember: Hádegisfræðsla þar sem Ásta Ásgeirsdóttir hjá LL kynnti helstu niðurstöður líkans, sem hópur innan LL hefur unnið að, um framtíðarþróun íslenska lífeyriskerfisins.

30. nóvember: Fundur haldinn að beiðni Alþjóðagjaldeyrissjóðsins þar sem farið var yfir stöðu lífeyrissjóðanna og erlendar og innlendar fjárfestingar.

30. nóvember – 13. desember: Félagsmálaskóli alþýðu, í samstarfi við LL, hélt yfirgripsmikið undirbúningsnámskeið sem hugsað var fyrir verðandi stjórnarmenn lífeyrissjóða.

2023

17. janúar: Kynning á skýrslu nefndar um heildarúttekt á þjónustu VIRK – Starfsendurhæfingarsjóðs. Nefndin var skipuð af félags- og barnamálaráðherra og var Sigríður Jónsdóttir formaður nefndarinnar. Aðrir nefndarmenn voru Ásrún Matthíasdóttir, Bjarni Guðmundsson, Kolbeinn Hólmar Stefánsson og Sigurbjörg Sigurgeirsdóttir.

19. janúar: Kynningarfundur þar sem Vigdís Jónsdóttir, framkvæmdastjóri VIRK –Starfsendurhæfingarsjóðs, gerði grein fyrir ábendingum VIRK um skýrslu nefndar um heildarúttekt á þjónustu þeirra.

4. febrúar: Ráðstefna á vegum LL og innviðaráðuneytisins haldin á Grand hóteli. Ráðstefnan bar yfirskriftina Fjárfest í þágu þjóðar og fyrirlesarar voru fjölmargir, bæði innlendir og erlendir. Fundar- og umræðustjóri var Bergur Ebbi.

7. febrúar: Fræðslufundur þar sem Snædís Ögn Flosadóttir, framkvæmdastjóri EFÍA og formaður fræðslunefndar, og Sólveig Hjaltadóttir, verkefnastjóri LL, kynntu lagabreytingar sem tóku gildi 1. janúar 2023. Breytingarnar tóku til heimilda til þess að ráðstafa séreign inn á lán og vegna fyrstu fasteignakaupa og tekjutengingar í greiðslum frá almannatryggingum (TR) vegna greiðslna frá lífeyrissjóðum.

16. febrúar: Fræðslufundur þar sem kynnt var skýrsla um lagaumhverfi séreignarsparnaðar sem þeir Helgi Pétur Magnússon og Hrannar Bragi Eyjólfsson tóku saman. Skýrslan var afrakstur vinnuhóps innan réttindanefndar LL síðustu misseri.

23. febrúar: Hádegisfræðsla þar sem Sigurjón Skúlason og Unnur Sigurgeirsdóttir frá Tryggingastofnun ríkisins fjölluðu um hálfan ellilífeyri.

28. febrúar: Fulltrúar LL áttu fund með fulltrúum lánsþæfisfyrirtækisins Fitch.

14. mars: Heimildarmyndin *Your 100 Year Life* frumsýnd í lðnó á vegum LL í samstarfi við Cardano.

15. mars: Fundur haldinn að beiðni Alþjóðagjaldeyrissjóðsins þar sem farið var yfir stöðu lífeyrissjóðanna og kerfislægar áhættur.

21. mars: Fulltrúum efnahags- og viðskiptanefndar Alþingis var boðið til almenns kynningarfundar um lífeyriskerfið.

5. apríl: Ásgeir Jónsson seðlabankastjóri tók á móti fulltrúum lífeyrissjóða þar sem ýmis málefni tengd lífeyriskerfinu voru rædd.

28. apríl: Haldin var vinnustofa þar sem lagður var grunnur að loftslagsvegvísi lífeyrissjóða.

2. maí: Fræðslufundur þar sem Ásta Ásgeirsdóttir, hagfræðingur hjá LL, var með kynningu um snemmtöku ellilífeyris í Danmörku og breytingar síðustu ára.

15. maí: Haldinn var samráðsfundur ASÍ og SA um lífeyrismál þar sem Ásta Ásgeirsdóttir, hagfræðingur hjá LL og Ólafur Sigurðsson, framkvæmdastjóri Birtu og formaður nefndar um fjárfestingarumhverfi lífeyrissjóða, voru með erindi um lífeyrismál. Einnig var Arnór Finnbjörnsson hjá Talmakönnun með framsögu.

24. maí: Fræðslufundur um skiptingu ellilífeyris þar sem þær Þórey S. Þórðardóttir hjá LL og Helga Sveinbjörnsdóttir, EFÍA, LSBÍ, Frjálsa lífeyrissjóðnum og Lífeyrissjóði Rangæinga, fóru yfir helstu reglur og verklag við skiptingu ellilífeyris.

Kynningar á starfsemi LL

Framkvæmdastjóri LL mætti á nokkra fundi með stjórnnum lífeyrissjóða og kynnti starfsemi samtakanna. Jafnframt heimsótti Sólveig Hjaltadóttir nokkra lífeyrissjóði og kynnti Lífeyrisvit.

LANDSSAMTÖK LÍFEYRISSJÓÐA

Landssamtök Lífeyrissjóða · Guðrúnartúni 1 · 105 Reykjavík · Sími 563 6450 · Kt. 450199-2069 · ll@ll.is

www.lifeyrismal.is